

**Hallituksen esitys Eduskunnalle väestötietolaiksi ja laiksi
väestökirjahallinnosta annetun lain muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi väestötietolaki. Laki korvaisi nykyisen vuodelta 1969 olevan väestökirjalain.

Esityksen tarkoituksena on luopua suurelta osin päällekkäisestä rekisterinpidosta ja vanhentuneista työmenetelmistä. Uudessa atk-pohjaisessa väestötietojärjestelmässä tietojen keruu ja rekisteröinti yksinkertaistuvat huomattavasti samalla kun niiden ajantasaisuus ja käytettävyyys paranevat.

Tehtäviä hajautetaan väestörekisterikeskuksesta rekisteritoimistoihin. Myös päätösvaltaa delegoidaan. Toimintojen järjeistämisen ehdotetulla tavalla on edellytyksenä sille, että väestökirjanpidon tehtävät, joita nykyisin hoitavat sekä rekisteritoimistot että kirkolliset viranomaiset, voidaan myöhemmin siirtää kokonaisuudessaan valtion hoidettaviksi asiaa koskevien erillisten suunnitelmien mukaisesti. Rekisteritoimistojen yhdistäminen valtion yleiseen paikallishallintoon edellyttää niin ikään rekisteröintimenetelmien uudistamista. Toisaalta eh-

dotuksen mukaiset toimenpiteet ovat tarpeen näistä suunnitelmista riippumattakin.

Tietotekniikan suomat mahdollisuudet ehdotetaan otettaviksi huomioon entistä tehokkaammin myös tietohuollossa. Viranomaiset hankkisivat toiminnassaan tarpeelliset väestötiedot useimmissa tapauksissa itse. Näin parannettaisiin asiakaspalvelua ja vähennettäisiin byrokraatiaa hallinnon yleisten kehittämistavoitteiden mukaisesti. Tietojen käyttö olisi mahdollista henkilörekisterilaissa säädettyjen periaatteiden mukaisesti. Tietojenluovutusmenettelystä säädettäisiin nykyistä yksityiskohtaisemmin, jotta se muodostuisi yhdenmukaiseksi väestökirjanpidon eri toimipisteissä. Ehdotuksessa on otettu huomioon rekisterinpitoa koskevat kansainväliset sopimukset ja suositukset. Lisäksi uudistus edellyttää teknisluontoisia muutoksia väestökirjahallinnosta annettuun lakiin.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan noin kuuden kuukauden kuluttua niiden vahvistamisesta.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	5. Esityksen taloudelliset vaikutukset	13
1. Nykyinen tilanne	3	6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	14
1.1. Väestökirjanpidon organisaatio	3	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT ...	14
1.2. Väestökirjanpidon tietosisältö ja menetelmät	3	1. Lakiehdotusten perustelut	14
1.3. Väestökirjanpidon tietopalvelu	5	1.1. Väestötietolaki	14
1.4. Kotipaikan määräytyminen	7	1.2. Väestökirjahallinnosta annettu laki	28
1.5. Kansainvälinen vertailu	8	2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	28
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset ...	9	3. Voimaantulo	28
2.1. Väestötietojärjestelmä	9	LAKITEKSTIT	29
2.2. Tietopalvelu	10	1. Väestötietolaki	29
2.3. Kotipaikan määräytyminen	11	2. Laki väestökirjahallinnosta annetun lain muuttamisesta	37
2.4. Kirkollisten viranomaisten hoitama väestörekinpito	12	LIITE	38
3. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	12	Rinnakkaisteksti	38
4. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset	12		

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

1.1. Väestökirjanpidon organisaatio

Väestökirjanpidon organisaatiosta säädetään väestökirjahallinnosta annetussa laissa (76/84) ja asetuksessa (183/84). Keskusviranomaisena on sisäasiainministeriön alainen väestörekisterikeskus. Viraston henkilökunnan määrä on 114.

Paikallisviranomaisina toimivat 59 rekisteritoimistoa, joiden virka-alueena on kihlakunta. Toimistojen henkilöstömäärä on noin 570, minkä lisäksi niissä työskentelee noin 100 pääasiassa työllisyysvaroin palkattua henkilöä tilapäisluontoisissa tehtävissä.

Rekisteritoimistot pitävät kotipaikkarekisteriä virka-alueensa koko väestöstä ja väestörekisteriä henkilöistä, jotka eivät kuulu evankelis-luterilaiseen kirkkoon tai ortodoksiseen kirkkokuntaan.

Rekisteritoimistot ovat väestökirjanpitoa koskevissa asioissa väestörekisterikeskuksen ja hallinnollisesti lääninhallituksen alaisia. Niille kuuluvat myös kaupparekisterin ja yhdistysrekisterin paikallisviranomaisen tehtävät. Toimiston päällikkönä oleva henkil kirjoittaja on lisäksi julkinen notaari, julkinen kaupanvahvistaja ja viikimisviranomaisena. Muissa kuin väestökirjanpitoa koskevissa asioissa toimistoja ohjaavat ja valvovat asianomaisten hallinnonalojen viranomaiset.

Kirkolliset väestörekisterin pitäjät vastaavat evankelis-luterilaiseen kirkkoon tai ortodoksiseen kirkkokuntaan kuuluvien henkilöiden paikallisesta väestörekisterin pidosta. Ne ovat tällöin rekisteritoimiston ohjauksessa ja valvonnassa. Rekisteritoimistolta voidaan myös hakea oikaisua kirkollisen viranomaisen väestökirjanpitoa koskevaan ratkaisuun. Kirkolliset viranomaiset käyttävät väestörekisteritehtäviin noin 740 henkilötyövuotta. Toimipisteitä on yhteensä noin 590.

1.2. Väestökirjanpidon tietosisältö ja menetelmät

Väestökirjanpidosta säädetään väestökirjalaisissa (141/69) ja -asetuksessa (198/70). Lain-säädännön tavoitteena on, että yhteiskunnan käytettävissä on virheettömiä ja mahdollisim-

man ajantasaisia perustietoja. Toiminta käsittää tietojen keruun ja tallettamisen sekä tietopalvelun.

Tiedot merkitään väestökirjoihin, joita ovat paikalliset väestökirjat sekä väestön keskusrekisteri. Keskusrekisteriä pidetään automaattisella tietojenkäsittelyllä. Siihen otetaan paikallisissa väestökirjoissa olevat tiedot. Paikalliset väestökirjat, joita ovat kotipaikkarekisterit ja väestörekisterit, ovat kortistoja. Henkikirjoituksesta ja henkikirjojen laatimisesta luovuttiin vuonna 1990.

Väestötietojen mukaan määräytyvät henkilön monet oikeudet ja velvollisuudet. Niiden ajantasallapito perustuu viranomaisten, yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen lakisääteiseen ilmoitusvelvollisuuteen. Tietoja on pidetty perinteisesti julkisesti luotettavina.

Kotipaikkarekisteri

Rekisteritoimistoissa kunnittain pidettäviin kotipaikkarekistereihin otetaan tietoja henkilöistä, joilla on kunnassa kotipaikka. Niihin merkitään muun muassa henkilön täydellinen nimi, henkilötunnus, syntymäkotikunta, kansalaisuus, äidinkieli, siviilisääty sekä osoite. Niitä pidetään jatkuvasti ajantasalla.

Henkilötietojen lisäksi rekisterissä on tietoja maarekisteriin ja tonttikirjaan merkityistä kiinteistöistä sekä niillä olevista rakennuksista, asuinhuoneistoista ja toimitiloista. Näitä tarvitaan määriteltäessä henkilön kotipaikka. Niitä käytetään lisäksi asumista ja rakentamista koskevassa tilastotuotannossa sekä suunnittelussa. Kaikilla rakennustiedoilla ei ole säännöllistä ylläpitoa.

Väestörekisteri

Evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnat vastaavat jäseniään koskevasta väestörekisteristä. Muista henkilöistä sitä pitää rekisteritoimisto.

Rekisteriin merkitään henkilö- ja perhesuhdetietoja eli kotipaikkarekisterissäkin olevia perustietoja henkilöstä sekä lisäksi tietoja hänen vanhemmistaan, avioliitostaan, puolisoistaan ja

lapsistaan. Niitä pidetään jatkuvasti ajantasalla. Väestökirjanpito on siten paikallistasolla suurelta osin kaksinkertaista.

Jos Suomen kansalainen asuu vakituisesti ulkomailla, hänet merkitään väestörekisteriin poissaolevaksi. Myös näiden henkilöiden tiedot pyritään pitämään ajantasalla.

Väestön keskusrekisteri

Väestön keskusrekisteriin on talletettu vuo-

desta 1973 lähtien tietoja paikallisista väestökirjoista. Ne ovat yhtenäisessä konekielisessä tietokannassa. Rekisteriä pitää väestörekisterikeskus.

Väestörekisterikeskus antaa jokaiselle väestön keskusrekisteriin otettavalle henkilölle henkilötunnuksen. Keskusrekisteriä päivitetään nykyisin kerran päivässä. Muutostietojen rekisteröitymistä seurataan paikallistasolla jatkuvasti muun muassa eri rekistereissä olevien tietojen yhtäläisyyden varmistamiseksi.

Väestökirjat ja niissä olevat tietoryhmät 1991

Väestökirja	Henkilöt*)	Kiinteistöt	Rakennukset ja huoneistot
Väestön keskusrekisteri	5 266 000	2 148 000	4 200 000
Kotipaikkarekisterit yht.	4 997 000	2 148 000	4 200 000
Väestörekisterit yht.	5 266 000		
— ev.-lut. srk.	4 620 000		
— ortod. srk.	56 000		
— rek.tsto	590 000		

*) Lukumäärissä ovat mukana Suomen kansalaiset (läninäoleva väestö), ulkomailla asuvat Suomen kansalaiset (ulkosuomalaiset) sekä Suomessa vakinaisesti asuvat ulkomaalaiset. Niihin eivät sisälly kuolleet.

Väestökirjanpidon tiedoissa tapahtuneet muutokset lääneittäin vuonna 1991

Lääni	Muutostapahtumat	
	määrä	%
Uudenmaan lääni	582 000	24,3
Turun ja Porin lääni	348 000	14,5
Ahvenanmaan lääni	12 000	0,5
Hämeen lääni	331 000	13,8
Kymen lääni	166 000	6,9
Mikkelin lääni	102 000	4,3
Pohjois-Karjalan lääni	87 000	3,6
Kuopion lääni	125 000	5,2
Keski-Suomen lääni	121 000	5,0
Vaasan lääni	217 000	9,0
Oulun lääni	211 000	8,8
Lapin lääni	98 000	4,1
Koko maa	2 400 000	100,0

Väestökirjanpidon tiedoissa tapahtuneet muutokset tietoryhmittäin vuonna 1991

Tietoryhmä	Muutostapahtumat	
	määrä	%
Henkilötiedot	1 300 000	54,2
Kiinteistötiedot	300 000	12,5
Rakennus- ja huoneistotiedot	800 000	33,3
Yhteensä	2 400 000	100,0

Väestökirjanpitomenettelyn epäkohtia

Paikallisten väestökirjojen pitäminen väestön keskusrekisterin rinnalla on ollut välttämätöntä sen vuoksi, että keskusrekisterin tiedot eivät ole olleet riittävän ajantasaisia. Niitä ei myöskään ole voitu käyttää teknisistä syistä tarvittavassa määrin hyväksi hallinnossa ja tuomioistuinmis-

Rinnakkainen ylläpitomenettely, jossa on samalla varmistettava eri rekistereissä olevien tietojen yhtäpitävyys, on ollut erittäin hankalaa ja suurihaara.

Rekisteritoimistoihin on vuodesta 1987 lähtien hankittu atk-laitteistoja, joilla tiedot voidaan tallettaa suoraan paikallistasolta keskusrekisteriin. Kaikissa rekisteritoimistoissa on ollut atk-laitteistot vuoden 1991 lopusta lähtien. Tarve päällekkäiseen rekisterinpittoon on atk-laitteistojen käyttöönoton myötä suurelta osin poistunut.

Erillisiä kotipaikkarekistereitä ei enää tarvita yhteiskunnan tietohuollossa, joten niiden ajantasalla pidosta voidaan luopua. Näin vapautuu työpanosta tarvitaan väestörekisterikeskuksesta hajautettuihin rekisteröintitehtäviin sekä asiakaspalveluun. Myös niihin kaupparekisteritehtäviin, jotka siirtyivät vuonna 1990 patentti- ja rekisterihallitukselta rekisteritoimistoille, saataisiin tällöin tarpeellisia lisävoimavaroja.

Myös väestörekistereistä itsenäisinä rekistereinä voitaisiin luopua myöhemmässä vaiheessa, kun paikallisten kortistojen ja väestön keskusrekisterin tiedot on tarpeellisilta osin verrattu keskenään. Asiakirjoja on kuitenkin säilytettävä pysyvästi, koska niiden perusteella annetaan sukuselvityksiä.

Henkilötunnusta ei voimassa olevien säännösten mukaan ole voitu antaa esimerkiksi lyhytaikaisessa työsuhteessa Suomessa oleville

ulkomaalaisille, vaikka sitä tarvittaisiin useilla hallinnonaloilla heidän asioidensa hoitamiseksi.

1.3. Väestökirjanpidon tietopalvelu*Tietopalvelumuodot*

Väestökirjanpito on perinteisesti palvellut asiakkaitaan siten, että väestökirjoista annetaan virkatodistuksia, kotipaikkatodistuksia sekä niihin verrattavia muita asiakirjoja, joista käy selville hallinto- tai muussa menettelyssä tarvittavat henkilö- ja perhesuhdetiedot. Kun väestön keskusrekisteri perustettiin 1970-luvulla, erityisesti suuria henkilömääriä koskeviin hallintomenettelyihin liittyvä tietopalvelutoiminta monipuolistui ja lisääntyi huomattavasti.

Väestön keskusrekisteristä nykyisin luovutetuista tiedoista noin 80 prosenttia on henkilö-tietoja. Niistä 40 prosenttia luovutetaan valtion viranomaisille, 15 kunnallishallinnolle, 10 eläkelaitoksille ja 35 prosenttia muille asiakasryhmille.

Kiinteistö-, rakennus- ja huoneistotietojen osuus on yhteensä noin 20 prosenttia tietopalvelusta. Kiinteistö- ja rakennustietoja luovutetaan lähes yksinomaan valtion ja kunnan viranomaisille.

Useita tietojärjestelmiä pidetään tällä hetkellä säännöllisesti ajantasalla väestön keskusrekisteristä saatavilla muutostiedoilla. Rekisterit päivitetään yleensä kerran viikossa. Eräkäyttöisen tietohuollon rinnalle on tullut myös suora-käyttöisiä palveluja, joiden avulla asiakas voi pääteellä tai puhelinpalveluna hankkia tietoja väestön keskusrekisteristä.

Väestön keskusrekisteristä on luovutettu vuonna 1991 tietoja säännöllisesti muun muassa oikeusministeriölle, sisäasiainministeriölle, työministeriölle, pääesikunnalle, autorekisteri-

keskukselle, rakennushallitukselle, sosiaali- ja terveyshallitukselle, verohallitukselle, tapaturmavirastolle, Eläketurvakeskukselle, kansaneläkelaitokselle, tilastokeskukselle, Posti- ja Telelaitokselle ja valtiokonttorille. Tietoja ovat saaneet myös kunnat ja kuntainliitot sekä Kuntien eläkevakuutus. Säännöllisen tietojen luovutuksen osuus on yli puolet luovutettujen tietojen koko määrästä.

Yhtenä keskeisenä tietopalveluna on vaaliluetteloiden laatiminen valtiollisia ja kunnallisia vaaleja varten.

Tietoja luovutetaan valtion viranomaisille lisäksi kertaluontoisesti esimerkiksi suunnittelua, tutkimusta, tiedotusta tai tilastotuotantoa varten.

Kunnallishallinnossa tietoja käytetään pääasiassa terveys-, sosiaali- ja koulutoimissa, kunta- ja seutusuunnittelussa sekä tiedottamisessa.

Eläkelaitokset ovat jo pitkään käyttäneet tietopalveluja lakisääteisten tehtäviensä hoidossa. Muut asiakasryhmät tarvitsevat tietoja lähinnä yksittäisiä hankkeita varten, kuten suoramarkkinointiin, markkina- ja mielipidetutkimuksiin, tieteellisiin tarkoituksiin sekä jäsen- ja asiakasrekisterien ajantasallapitoon.

Paikallisista väestökirjoista luovutetaan tietoja pääasiassa todistuksina, otteina ja jäljennöksinä sekä puhelimitse. Asiakirjoja voi myös käydä tutkimassa virastossa esimerkiksi tieteellistä työtä varten. Vuonna 1991 väestörekistereistä annettiin yhteensä noin 3,3 miljoonaa virkatodistusta ja kotipaikkarekistereistä noin 117 000 kotipaikkatodistusta. Näiden asiakirjojen laatimisessa on käytetty hyväksi väestön keskusrekisterin tietoja silloin, kun siihen on ollut tekniset mahdollisuudet. Puhelimitse väestökirjanpidon yksiköistä annettiin yhteensä useita miljoonia tietopalveluita, joista maksullisesta osoitepalvelupuhelimesta oli noin 1 500 000.

Tietojen luovuttamisen edellytykset

Väestökirjat eivät ole yleisten asiakirjain julkisuudesta annetussa laissa (83/51) tarkoitetuin tavoin julkisia. Tietojen luovuttamisen perusteista säädetään väestökirjalain 11 ja 12 §:ssä. Myös muualla lainsäädännössä on useita yksittäisiä säännöksiä, joiden perusteella väestökirjoista voidaan luovuttaa tietoja eri viranomaisille.

Väestökirjalain 11 §:n nojalla henkilöllä on oikeus saada itsestään, aviopuolisostaan ja omassa huollossaan olevista alaikäisistä lapsistaan kaikki väestökirjoissa ja niihin kuuluvissa asiakirjoissa olevat tiedot. Avioliittoon aikovalle on niin ikään oikeus saada tietää, mitä kihlakumppanista on merkitty väestökirjoihin.

Väestökirjaviranomainen voi sallia väestökirjojen tutkimisen valvonnassaan tieteellistä tutkimusta ja muuta siihen verrattavaa tarkoitusta varten.

Jokaisella on lisäksi väestökirjalain 12 §:n nojalla oikeus saada hyväksyttävää tarkoitusta varten väestökirjoista todistuksia, otteita, jäljennöksiä ja muita tietoja. Muille kuin asianomaiselle viranomaiselle ei saa kuitenkaan antaa tiettyjä arkaluontoisiksi katsottavia tietoja.

Rakennus- ja huoneistotietojen luovuttamisesta koskevat erityissäännökset, joiden mukaan valtion ja kuntien viranomaisilla on aina oikeus saada niitä toimintaansa varten. Yksinomaan virallisen tilaston laatimista varten kerätyt tiedot saa antaa kuitenkin vain tilastokeskukselle. Niitä ei rekisteröidä väestökirjanpidon rekistereihin, vaan ne välitetään konekielisinä muiden tietojen ohella tilastokeskukselle.

Tietopalveluun liittyviä epäkohtia

Hallintoviranomaiset ja tuomioistuimet eivät vielä käytä riittävästi väestökirjanpidon uuden tekniikan suomaa palvelumahdollisuuksia. Kansalaisten edellytetään yhä monessa yhteydessä selvittävän henkilötietonsa virkatodistuksella tai muulla erikseen hankittavalla asiakirjalla. Todistuksen on voinut saada vain alueellisesti toimivaltaiselta väestökirjaviranomaiselta, mikä on hankaloittanut asioiden hoitamista.

Tietohuollon kehittämisen suurimpana ongelmana on pidetty nykyisiä tietojenkäsittelymenetelmiä. Paikalliset väestökirjatiedot ovat asiakaspalvelussa hankalasti saatavilla. Toisaalta väestön keskusrekisterin tiedot eivät ole ylläpitomenettelyn monivaiheisuuden ja sovellusten puutteiden takia riittävän ajantasaisia ja käyttökelpoisia, jotta niitä voitaisiin tehokkaasti käyttää hyväksi hallintomenettelyssä.

Tietojen luovuttamista koskevat säännökset ovat puutteellisia, mikä on aiheuttanut ongelmia tietotekniikan kehittyttyä. Ne jättävät tulokinnanvaraiseksi, mikä on väestökirjalain 12 §:n 1 momentissa mainittu hyväksyttävä tarkoitus, kuinka suuria tietomääriä voidaan

antaa tai miten pitäisi suhtautua erilaisten valintaperusteiden mukaan määräytyviin otantoihin taikka tietojen edelleen luovuttamiseen.

1.4. Kotipaikan määräytyminen

Kotipaikan määräytymisperusteet

Kotipaikan määräytymisestä säädetään väestökirjalain 9 ja 10 §:ssä. Henkilöllä on kotipaikka siinä kunnassa, jossa hänellä kulloinkin on varsinainen asunto ja koti.

Jos henkilöllä on asunto kahdessa tai useammassa kunnassa tai useampi asunto samassa kunnassa, kotipaikan katsotaan olevan siellä, missä hänellä on aviopuolisonsa ja lastensa kanssa yhteinen koti. Jos asunnot ovat samantyyppiset tai yhteistä kotia ei ole, kotipaikka määräytyy pääasiallisen oleskelupaikan perusteella.

Myös silloin, kun varsinaista asuntoa ei ole missään kunnassa, henkilöllä katsotaan olevan kotipaikka siellä, missä hän pääasiallisesti oleskelee. Jollei siitä saada selvitystä, kotipaikkana pidetään kuntaa, jonka väestöön hänen on katsottava kuuluvan tai viimeksi kuuluneen toimen, ansion taikka muiden olosuhteiden perusteella.

Alle 16-vuotiaan lapsen kotipaikka on samassa kunnassa kuin hänen vanhemmillaan tai huoltajallaan. Sosiaalilautakunnan huostaan otetulla on kotipaikka siinä kunnassa, jonka sosiaalilautakunnan huostassa hän on.

Kotipaikka ei muutu ulkomailla oleskelun eikä erilaisissa laitoksissa olon vuoksi. Kotipaikkaan vaikuttamattomana tilapäisenä oleskeluna pidetään myös opiskelusta, sairaudesta, eduskunnan ja valtioneuvoston jäsenyydestä, muusta julkisesta luottamustoimesta sekä lyhytaikaisesta työsuhteesta aiheutuvaa poissaoloa.

Kotipaikkapäätös

Rekisteritoimisto tekee päätöksen henkilön kotipaikasta pääsääntöisesti muuttoluottamusten perusteella. Vastasyntyneen lapsen kotipaikka ratkaistaan syntymäluottamusten ja lapsen vanhempien tai huoltajan tietojen perusteella. Henkilö poistetaan kotipaikkarekisteristä, kun hän on muuttanut pysyvästi ulkomaille tai kun hänen kuolemastaan on saatu ilmoitus.

Kotipaikkapäätöksiä tehdään koko maassa vuosittain yhteensä noin 800 000. Noin 130 000 koskee tilapäistä oleskelua ja niistä noin 10 000 oleskelua ulkomailla. Noin 14 000 päätöstä tehdään maahanmuuton ja 5 000 maastamuuton johdosta. Viimeksi mainitussa luvussa eivät ole mukana Pohjoismaat, koska tällöin ratkaisun tekevät asianomaisten maiden viranomaiset yhteispohjoismaisen väestörekisteriä koskevan sopimuksen (SopS 49/90) mukaisesti. Pohjoismaihin on muuttanut viime vuosina keskimäärin noin 5 000 henkilöä.

Päätöksentekoa ja siihen liittyvää muutoksenhakua koskevat säännökset on uudistettu henkikirjoituksesta luopumisen yhteydessä ja ne tulivat voimaan vuoden 1990 alusta. Henkilö voi hakea muutosta kotipaikkaansa koskevaan päätökseen. Ensimmäisessä vaiheessa kysymykseen tulee rekisteritoimistolle tehtävä oikaisuvaatimus ja sen jälkeen valitus lääninoikeuteen. Sen ratkaisusta voi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Vuonna 1990 on tehty 402 oikaisuvaatimusta sekä 31 valitusta lääninoikeuteen. Korkein hallinto-oikeus on antanut 1990—92 yhteensä viisi kotipaikkapäätöstä. Sen ratkaisemat muut tapaukset ovat koskeneet aikaisempien vuosien henkikirjoitusta.

Kotipaikkaan liittyvät oikeusvaikutukset

Kotipaikkaa on käytetty monissa säännöksissä erilaisten oikeuksien ja velvollisuuksien määräytymisperusteena. Henkikirjoituspaikan tilalle on tullut väestökirjalain muuttamisesta annetun lain (1028/89) voimaantulosäännöksen nojalla väestökirjalain 8 a §:ssä tarkoitettu vuoden ensimmäisen päivän kotipaikka, joka selvitetään rekisteröintiteknisin menetelmin. Vuoden ensimmäisen päivän kotipaikan toteamiseen ei siten enää liity erillistä hallintopäätöstä. Vastaavasti henkikirjoitetun asukasmäärän on korvannut vuoden ensimmäisen päivän asukasluku. Väestökirjalaissa tarkoitettuun kotipaikkaan on viitattu noin 50 laissa, muun muassa vaali- ja verolainsäädännössä, kunnallislaissa (953/76) ja muissa kunnallishallinnon sekä sosiaali- ja terveyshallinnon säädöksissä. Rekisteritoimiston päätös henkilön kotipaikasta ei sido oikeudellisesti muiden hallinnonalojen viranomaisia, mutta sillä on huomattava tosiasiallinen vaikutus.

Kotipaikan mukaan määräytyy kunnan jäsenyys, josta johdettavista oikeuksista tärkeimpiä

ovat äänioikeus kunnallisvaaleissa, vaalikelpoisuus kunnan luottamustoimiin, oikeus kunnallisvalituksen tekemiseen sekä kunnan laitosten, palvelujen ja sosiaalisten etujen käyttämiseen. Kotipaikan perusteella ratkaistaan myös, minä äänestysalueen tai vaalipiirin vaaliluetteloon henkilö merkitään valtiollisissa vaaleissa. Lisäksi henkilön kotipaikka vaikuttaa usein viranomaisen alueelliseen toimivaltaan. Evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan seurakunta määräytyy niin ikään henkilön kotipaikan perusteella.

Kotipaikkaan liittyy velvollisuus maksaa kunnallisveroa henkilökohtaisesta tulosta sekä eräin rajoituksin ryhtyä kunnalliseen luottamustoimeen.

Kuntien väkiluvulla on tulevaisuudessa aikaisempaa suurempi merkitys niiden taloudelle, koska kuntien valtionosuudet määräytyvät huomattavassa määrin asukasluvun mukaan.

Kotipaikan määräytymiseen liittyvät epäkohdat ovat erilaisia esimerkiksi pääkaupunkiseudulla, korkeakoulupaikkakunnilla, työttömyysalueilla sekä alueilla, joilla Suomen ja Ruotsin välinen muuttoliike on vilkasta. Toisaalta ongelmat koskevat erilaisia väestöryhmiä kuten esimerkiksi opiskelijoita, jatkuvaa laitoshoidon tarvitsevia, tilapäisluontoisten työtehtävien vuoksi muualla asuvia sekä ulkomaalaisia. Kotipaikka ei ole enää niin pysyvä eikä yksiselitteisesti määriteltävissä kuin aikaisemmin. Lainsäädäntö on jäänyt jälkeen yhteiskuntaloissa tapahtuneiden muutosten johdosta.

1.5. Kansainvälinen vertailu

Kansainvälisesti tarkasteltuna väestökirjanpidolla ei ole yhtenäisiä tavoitteita. Valtiot ovat järjestäneet väestöä koskevien tietojen rekisteröinnin ja hyväksikäytön omien historiallisten, taloudellisten ja yhteiskunnallisten lähtökohtien mukaisesti. Euroopan yhteisöjen maista Irlannilla, Iso-Britannialla ja Ranskalla ei ole varsinaista koko maan kattavaa väestön rekisteröintijärjestelmää. Muissakin maissa menetelmät eroavat toisistaan huomattavasti. Väestökirjanpidolla on yleensä yhtymäkohtia vaali- ja verotusmenettelyn, sosiaaliturvajärjestelmien sekä virallisen tilastotuotannon toteuttamistaan.

Eniten yhtäläisyyttä on Pohjoismaiden väestökirjanpitojärjestelmissä, jotka ovat organisaattorisia ja teknisiä ratkaisuja lukuun ottamatta

pääpiirteissään vertailukelpoisia. Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan kesken on jo vuodesta 1968 lähtien ollut sopimukseen perustuvaa yhteistyötä väestökirjanpitoasioissa.

Euroopan neuvoston yleissopimus yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä (Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data) tuli voimaan 1 päivänä lokakuuta 1985. Yleissopimuksessa on määritelty keskeiset tietosuojaperiaatteet. Tarkoituksena on turvata yksilön perusoikeudet, erityisesti yksityisyys. Sopimus määrittelee lähinnä tavoitteet, mutta jättää niiden toteuttamiskeinot huomattavalta osin kunkin sopimusvaltion viranomaisten päätettäväksi. Se sisältää myös määräyksiä kansainvälisestä tietojen siirosta ja keskinäisestä avunannosta. Tässä yhteydessä on lisäksi perustettu neuvoa-antava komitea. Yleissopimus on Suomen osalta tullut voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1992 (SopS 36/92).

Euroopan neuvoston suositus henkilötietojen käytöstä suoramarkkinoinnissa (Protection of personal data used for purpose of direct marketing) on hyväksytty 25 päivänä lokakuuta 1985. Sen mukaan henkilöitä koskevia tietoja voidaan kerätä suoramarkkinointitarkoituksiin julkisista rekistereistä ja muusta julkaistusta aineistosta asianomaisen maan lainsäädännön asettamin rajoituksin.

Vuonna 1991 on hyväksytty Euroopan neuvoston suositus, joka koskee viranomaisten rekisteritoimintoja (Recommendation on the communication to third parties of personal data held by public bodies). Suositus koskee erityisesti henkilötietojen konekielistä luovuttamista viranomaisten pitämistä automaattiseen tietojenkäsittelyyn perustuvista rekistereistä.

Eräillä muillakin kansainvälisillä sopimuksilla on vaikutuksia henkilötietojen rekisteröintiin. Näitä ovat muun muassa kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 8/76) ja suostumusta avioliittoon, vähimmäisavioikää ja avioliittojen kirjaamista koskeva yleissopimus (SopS 50/64).

Ruotsi

Väestökirjanpito uudistui Ruotsissa 1 päivänä heinäkuuta 1991. Tällöin siihen kuuluvat tehtävät siirtyivät seurakunnilta veroviranomaisille. Toiminta perustuu kokonaisuudes-

saan automaattiseen tietojenkäsittelyyn. Vero- toimistoissa olevien rekisterien lisäksi on perustettu tietosisällöltään suppeampi keskusrekisteri, joka korvaa aiemmat lääninrekisterit. Henkikirjojen laatimisesta on luovuttu. Kansalaisesta rekisteröidään suurin piirtein samat henkilö- ja perhesuhdetiedot kuin Suomessa. Tietoja käytetään pääasiassa viranomaistoiminnassa.

Väestökirjanpidon keskusviranomaisena toimii Suomen verohallitusta vastaava valtiovainministeriön alainen keskusvirasto (Riksskatteverket).

Tietopalvelua varten perustettiin vuonna 1976 erityinen henkilö- ja osoiterekisteri (Det statliga person- och adressregistret), jota pitää valtion henkilö- ja osoitelautakunta. Se sisältää muun muassa henkilötunnuksen, nimen, osoitteen, kansalaisuuden, siviilisäädyn, puolison ja lasten henkilötunnukset sekä eräitä kiinteistö- ja rakennustietoja. Niitä käyttävät viranomaisten ohella esimerkiksi suoramarkkinoijat. Mainonnan kohderyhmien valitsemiseksi rekisterissä olevia tietoja voidaan yhdistellä eri tavoin. Henkilö, joka ei halua vastaanottaa mainontaa, voi kieltää sen.

Islanti

Islannissa kunta muodostaa väestökirjanpidon perusyksikön. Väestökirjanpitotehtäviä hoitavat kunnanvirastot ja keskusviranomaisena on tilastokeskus. Seurakunnat eivät toimi väestökirjanpitoviranomaisina, mutta niillä on kuitenkin eräitä lakiin perustuvia velvollisuuksia rekisteröintiasioissa.

Islannissa on keskusrekisteri, jota käytetään hyväksi myös paikallistasolla, esimerkiksi laadittaessa vuosittain joulukuun 1 päivän tilanteen mukaiset luettelot kunnan asukkaista. Keskusrekisteriin merkitään suurin piirtein samanlaisia henkilötietoja kuin Suomessa.

Norja

Norjassa tilastokeskuksen yhteydessä väestökirjanpidon keskusviranomaisena toiminut elin (Sentralkontoret for folkeregistering) siirrettiin 1 päivänä helmikuuta 1991 verohallituksen (Skattedirektoratet) alaisuuteen omaksi yksiköksen. Paikallistasolla rekistereitä pidetään kunnittain ja tehtävien hoitamisesta vastaa valtio.

Käytössä on tietosisällöltään suppea keskusrekisteri, jota tarvitaan muun muassa henkilötunnuksia annettaessa. Kunnittain pidettävät automaattiseen tietojenkäsittelyyn perustuvat rekisterit ovat yhdistettävissä valtakunnallista tarvetta varten.

Norjan väestörekisteri sisältää suurin piirtein samanlaisia henkilötietoja kuin Suomen väestökirjanpitojärjestelmä. Niitä luovutetaan pääasiassa vain viranomaiskäyttöön.

Tanska

Tanskassa väestökirjanpidon keskusviranomaisena toimii sisäasiainministeriö. Väestökirjanpito käsittää sekä valtakunnallisen keskusrekisterin että kuntatason rekisteröintijärjestelmän, jotka perustuvat automaattiseen tietojenkäsittelyyn.

Henkilöistä merkitään suurin piirtein samanlaisia tietoja kuin Suomessa. Tanskassa on lisäksi samantapainen rakennus- ja huoneistotietojen rekisteröintimenettely kuin meillä. Siitä vastaa asuntonministeriö. Tietoja luovutetaan pääasiassa vain viranomaisille.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Väestötietojärjestelmä

Esityksen tavoitteena on atk-pohjainen väestötietojärjestelmä, josta koko maata koskevat ajantasaiset henkilö-, rakennus- ja huoneistotiedot ovat saatavissa. Rekisteritoimistoilla olisi vastuu virka-alueensa tiedoista ja niiden ylläpidosta. Väestörekisterikeskus vastaisi lähinnä järjestelmän toimivuudesta.

Uudistus toteutettaisiin hajauttamalla rekisteröintitehtäviä paikallistasolle, mahdollisimman lähelle tietojen lähdettä. Kotipaikkarekisterin henkilötietojen ajantasallapito, johon on käytetty keskimäärin noin 15 prosenttia rekisteritoimistojen työajasta, lopetetaan. Väestörekisterin pito, johon nykyisin käytetään keskimäärin noin 7 prosenttia rekisteritoimistojen työajasta, lakkaa sen jälkeen, kun väestön keskusrekisterin kyseisille tiedoille on tehty eräitä tarkistuksia ja muun muassa arkistointiin liittyvät kysymykset on selvitetty.

Kiinteistötietojen nykymuotoisesta ylläpidosta, johon nykyisin käytetään keskimäärin noin

10 prosenttia rekisteritoimistojen työajasta, luovutaan lähivuosina, kun väestökirjanpidossa tarvittavat kiinteistöjen yksilöintitiedot voidaan hankkia kiinteistötietojärjestelmästä.

Väestötietojärjestelmässä ylläpidettäviä rakennus- ja huoneistotietoja vähennetään siltä osin kuin niitä on saatavissa otantatutkimuksin taloudellisemmin, mutta kuitenkin riittävän luotettavasti tilastotuotantoa varten. Asiaan saadaan lisäselvitystä vuoden 1990 asunto- ja väestölaskennan tuloksista.

Menetelmien uudistaminen lyhentää tietojen rekisteröintiin kuluva aikaa vuoden 1993 loppuun mennessä 30 prosenttia. Kotipaikkatietojen rekisteröintiajan arvioidaan lyhenevän vuoden 1993 loppuun mennessä noin 40 prosenttia.

Viranomaistoiminnassa yleisimmin tarvittavat tiedot ovat käytettävissä keskimäärin 1—4 viikon kuluessa rekisteröinnin perusteena olleesta tapahtumasta. Kokonaisviivettä tarkasteltaessa on otettava huomioon ilmoitusmenetelyyn tarvittava kohtuullinen aika; asia käsitellään ja tieto tallennetaan rekisteritoimistoissa varsin nopeasti. Eräiden henkilö- ja perhesuhdetietojen rekisteröinnin on perustuttava lainvoimaiseen tuomioistuinratkaisuun, joten rekisteröintiaikaa ei ole tällöin mahdollista lyhentää.

Väestötietojärjestelmällä ja väestötietoviranomaisilla on tietosuojan toteutuksessa merkittävä asema. Ehdotuksessa on erityisesti otettu huomioon, että väestötietojärjestelmää koskevalla säännöstöllä on mahdollisuus osaltaan vaikuttaa muiden rekisteritoimintojen ja -käytäntöjen muotoutumiseen henkilörekisterilain (471/87) periaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti.

2.2. Tietopalvelu

Toiminnan kehittämisen yleiset tavoitteet

Tietojen rekisteröinnin yksinkertaistuessa ja nopeutuessa väestörekisterikeskuksessa ja rekisteritoimistoissa siirrettäisiin henkilöstövoimavaroja lisääntyviin asiakaspalvelutehtäviin. Valtakunnallinen ja alueellinen tietopalvelu edellyttävät muun muassa nykyistä huomattavasti aktiivisempaa tiedottamista sekä yhteydenpitoa sidosryhmiin.

Eri asiakasryhmien tietohuollon tarpeiden selvittäminen tulee entistäkin tärkeämmäksi. Niiden kanssa suunniteltaisiin yhteistyössä kus-

sakin tapauksessa tarkoituksenmukaisimmat tietopalvelut. Tämän lisäksi väestörekisterikeskuksessa ja rekisteritoimistoissa tehtäisiin säännöllisesti tietopalvelutoimintaa koskevia selvityksiä. Siten väestötietojärjestelmän tietosisältö ja laatuvaatimukset sekä tietojen toimitusajat ja -tavat voitaisiin jatkuvasti pitää yhteiskunnan tietohuoltovaatimuksia vastaavina.

Väestötietojärjestelmän käyttötapojen kehittäminen lisäisi huomattavasti hallinnon palvelukykyä. Yksityisten henkilöiden ei tarvitsisi nykyisessä määrin hankkia virkatodistuksia eikä muitakaan selvityksiä henkilö- ja perhesuhdetiedoistaan.

Kun hallinto- ja tuomioistuinmenettelyssä tarvittavat tiedot ovat saatavilla joustavasti eri valmisteluvaiheissa, asioiden käsittely yksinkertaistuu ja nopeutuu. Koska monella hallinnonalalla on siirrytty automaattiseen tietojenkäsittelyyn, väestötietojärjestelmän suorakäyttö on useimmissa tapauksissa tarkoituksenmukaisin tapa hankkia tietoja. Eräkäyttöiset tietopalvelut soveltuvat edelleenkin hallintomenettelyihin, jotka kohdistuvat kerralla huomattavaan määrään kansalaisia, ja sellaisille tietojen vastaanottajille, jotka välttämättä tarvitsevat omaan käyttöönsä laajan henkilötietojärjestelmän.

Teknisesti kehittyneemmät tietojenluovutusmenetelmät, jotka mahdollistavat tietojen ja niiden käyttäjien tarkan rajaamisen todellisen tarpeen mukaisesti, parantavat tietosuojaa. Se tehostuu huomattavasti esimerkiksi niissä tapauksissa, joissa asiakkaalle on jouduttu antamaan mikrofilmille tulostettu koko väestöä koskeva luettelo tai huomattavan suuren väestöryhmän sisältävä asiakirja-aineisto.

Nykyistä ajantasaisempia ja teknisesti joustavammin saatavia tietoja voidaan käyttää hyväksi tehokkaammin myös tilastotuotannossa, suunnittelussa ja tutkimustoiminnassa sekä yhteisöjen ja yritysten tietohuollossa. Luotettavat osoite- ja muut perustiedot asiakkaista vähentäisivät byrokratiaa esimerkiksi pankkien, vakuutuslaitosten ja kustantamojen toimialoilla.

Tietojen käyttö muussa kuin viranomaistoiminnassa voisi tulla kysymykseen henkilörekisterilaissa säädetyin edellytyksin. Säilyttämällä tietojenluovutuksen edellytykset suurin piirtein nykyisellään Suomeen ei ole tarvetta perustaa väestötietojärjestelmälle rinnakkaisia valtakunnallisia kaupallisia henkilörekistereitä, joiden

ajantasalla pitoon liittyisi huomattavia ongelmia ja joiden toiminnassa tietosuojariskit olisivat vaikeammin hallittavissa.

Tietosisältö

Väestötietojärjestelmään henkilöistä talletetut tiedot ovat hallinnon keskeisin tietolähde. Niitä käytetään hyväksi myös yritysten ja yhteisöjen toiminnassa. Tämän vuoksi on tärkeää, että kyseisistä tiedoista säädettäisiin nykyistä yksityiskohtaisemmin lain tasoisin säännöksiin. Tällöin on otettava huomioon Euroopan neuvoston tietosuojasopimuksen periaatteet, joiden mukaan atk:lla käsiteltävien tietojen tulee olla tarpeellisia ja asiaan liittyviä, mutta ei liian laajoja käyttötarkoitukseen nähden.

Kiinteistötiedot ovat yksityisyyden suojan näkökulmasta tarkasteltuna eri asemassa kuin henkilötiedot, koska ne ovat julkisia muun muassa maarekisterissä ja tonttikirjassa sekä lainhuuto- ja kiinnitysrekisterissä. Lähivuosina näiden tietojen keruusta voidaan luopua, kun tarvittavat kiinteistöjen tunnistetiedot saadaan kiinteistötietojärjestelmästä. Vähenevän merkityksensä takia väestötietojärjestelmään otettava kiinteistötiedoista olisi tarkoituksenmukaista säätää asetuksella.

Rakennus- ja huoneistotiedot sisältävät sekä yksilöintitietoja että teknisiä ominaisuustietoja. Viranomaisten muuttuvien tietotarpeiden vuoksi niitä koskevia säännöksiä joudutaan tarkistamaan melko usein. Tästä syystä näistä tiedoista olisi tarkoituksenmukaista säätää asetuksella kuten tällä hetkelläkin. Tätä puoltaa myös se, että niihin ei liity samanlaisia tietosuojariskejä kuin henkilötietoihin.

Tietojen luovuttamisen edellytykset

Henkilörekisterilaki on yleinen henkilötietoja koskeva tietosuojalaki. Sen voimaantulo poisti osittain niitä ongelmia, joita muun muassa tietojen kaupallisesta hyväksikäytöstä oli aiheutunut.

Vuoden 1988 alusta jokaisella henkilöllä on ollut oikeus kieltää tietojensa luovuttaminen mainontaan, markkinointi- ja mielipidetutkimuksiin sekä muihin näihin verrattaviin tarkoi-

tuksiin. Tätä oikeutta on käyttänyt väestökirjanpidossa hyväksi tähän mennessä noin 17 000 henkilöä.

Vaikka rekisteröity voi itse vaikuttaa tietojensa luovuttamiseen, myös rekisterin pitäjällä tulee olla vastuu siitä, mihin tietoja käytetään. Tämän vuoksi niiden luovuttamisen edellytykset tutkittaisiin tarkasti kussakin tapauksessa kuten tähänkin saakka, ja tarvittaessa tehtäisiin kirjallinen päätös.

Väestötietojärjestelmää pitävien viranomaisten tehtävänä ei ole valvoa markkinointimenetelyjä. Se kuuluu kuluttajaviranomaisille. Näiden viranomaisten kesken tarvitaan kuitenkin kiinteää yhteistyötä, jotta jo ennakolta voitaisiin ehkäistä osoitteelliseen mainontaan mahdollisesti liittyvät kielteiset ilmiöt. Yksityisen henkilön oikeusturvaa lisää henkilörekisterilaisa säädetty ankara vahingonkorvausvastuu.

Tietopalvelua koskevaa hakemusmenettelyä sekä tietojen luovutuksen edellytyksiä, luovutustapaa ja käyttöä koskevia säännöksiä ehdotetaan tarkistettavaksi ja täydennettäväksi. Myös salassapito- ja rangaistussäännökset uunitaisiin tässä yhteydessä.

2.3. Kotipaikan määräytyminen

Kotipaikkalainsäädäntö on vaikutuksiltaan laajakantoinen. Kansalaisten ohella oikeusvaikutukset kohdistuvat myös kuntiin ja niiden talouteen. Ongelmat liittyvät paitsi kotipaikan määräytymisedellytyksiin myös periaatteellisesti merkittäviin ja vaikeasti ratkaistaviin prosessuaalisiin kysymyksiin esimerkiksi päätöksenteko- ja muutoksenhakujärjestelmien yhtenäistämiseen eri hallinnonaloilla. Lisäksi on otettava huomioon kansainvälisten sopimusten vaikutus Suomen kotipaikkalainsäädäntöön.

Kotipaikkalainsäädännön uudistaminen kokonaisuudessaan on parhaillaan selvitetävänä sisäasiainministeriön asettamassa toimikunnassa. Tässä yhteydessä kotipaikan määräytymisperusteisiin ehdotetaan tehtäväksi vain yhteiskunnallisilta vaikutuksiltaan vähäisiä muutoksia.

Lapsen kotipaikan määräytymisperusteita tarkistettaisiin luopumalla alle 16-vuotiaita koskevasta erityissäännöksestä. Vajaavaltaisen kotipaikka määräytyisi tällöin yleisten säännösten mukaan, jolloin se olisi pääsääntöisesti siellä missä hänen vanhemmillaankin. Erityis-

tapauksissa lapsen kotipaikka voisi nykyisestä poiketen määräytyä itsenäisesti eli sen mukaan, missä hän vakinaisesti asuu.

2.4. Kirkollisten viranomaisten hoitama väestörekisterinpito

Evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnat hoitaisivat nykyisin tavoin jäsentensä väestörekisteriä, kunnes nämä tehtävät yhdistetään valtion viranomaisten tehtäviin. Vireillä olevan yhdistämishankkeen voimaantulon ajankohtaan vaikuttavat oleellisesti tämän esityksen tavoitteiden toteutuminen. Uudistusta valmistellaan parhaillaan teknisesti ja lainsäädäntöä koskevilta osin ja sen voimaantulo ajoittunee suunnittelukauden 1993—96 loppuun. Tehtävien yhdistäminen on tarkoitus toteuttaa kerralla koko maassa.

Kirkolliset viranomaiset voisivat käyttää siirtymäkauden aikana väestötietojärjestelmää hyväksi väestörekisterin pidossa ja sen jälkeen jäsenluetteloidensa päivytyksessä. Ne voivat myös luopua väestörekisteriasiakirjojen (kirkonkirjojen) ajantasallapidosta, jos ne päättävät ottaa käyttöön automaattiseen tietojenkäsittelyyn liittyvät menetelmät.

3. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Väestökirjanpidon menetelmien uudistamiseen liittyvät säännösmuutokset perustuvat rekisteritoimiston ja henkil kirjoittajan palvelujen kehittämistä selvittäneen työryhmän (sisäasiainministeriön työryhmämietintö 1988) sekä sisäasiainministeriön asettaman rekisterihallinnon yhteistyöryhmän johdolla valmistuneen väestökirjanpidon tietojenkäsittelyn kehittämissuunnitelman ehdotuksiin (Väestökirjanpidon tietojenkäsittelyn kokonaistutkimusprojekti 1989).

Tietopalvelua koskevien väestökirjalain säännösten tarkistamisen välttämättömyyttä korosti aikanaan jo tietosuojakomitea (komiteanmietintö 1981:66). Sisäasiainministeriö asetti vuonna 1982 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus väestökirjatietojen suojausta ja luovuttamista koskeviksi säännöksiksi. Se luovutti mietintönsä ministeriölle 30 päivänä syyskuuta 1983. Ehdotukset eivät johtaneet lainsäädäntötoimenpiteisiin muun muassa sen vuoksi, että tuolloin valmisteltiin henkilörekisterilain-

säädäntöä eikä väestökirjalainsäädännön tarkistamista katsottu tarkoituksenmukaiseksi ennen tietosuojan yleislain voimaantuloa. Sisäasiainministeriössä on valmisteltu aikaisempien selvitysten pohjalta tietojen luovutusta koskevat säännökset. Keskeisimpiin yhteistyötahoihin on oltu yhteydessä valmistelun eri vaiheissa.

Kotipaikan määräytymisperusteiden uudistamismahdollisuuksia tämän lainsäädäntöhankkeen yhteydessä on tutkittu valtioneuvoston asettamassa väestökirja-asia neuvottelukunnassa. Neuvottelukunta antoi selvityksen sisäasiainministeriölle 31 päivänä tammikuuta 1991.

Tätä esitystä koskevasta ehdotuksesta on pyydetty lausunnot 120 eri viranomaiselta ja yhteisöltä, jotka edustivat hallintoa, vakuutus- ja eläketointia, kauppaa ja markkinointia sekä työmarkkinajärjestöjä. Mukana olivat muun muassa kaikki ministeriöt, kuntien keskusjärjestöt, kirkkohallitus, Suomen ortodoksinen kirkollishallitus, lääninhallitukset, väestörekisterikeskus, rekisteritoimistot, kansaneläkelaitos, patentti- ja rekisterihallitus, pääesikunta, sosiaali- ja terveyshallitus, tietosuojavaltuutettu, tilastokeskus, valtiokonttori, valtionarkisto, valtion tietokonekeskus ja verohallitus.

Valtaosa lausunnonantajista suhtautui ehdotukseen pääosin myönteisesti. Valmistelun eri vaiheissa on neuvoteltu eri tahojen, muun muassa tietosuojavaltuutetun kanssa. Lausunnoissa ja neuvotteluissa esitetyt muutosehdotukset on jatkovalmistelussa otettu mahdollisuuksien mukaan huomioon.

4. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

Rekisteritoimistojen nykyiset tehtävät muuttuvat olennaisesti, mutta toimintojen hajauttamisen ja päätösvallan delegoinnin vuoksi niiden kokonaismäärä ei paikallistasolla vähene. Henkilöstösäästöt saavutetaan keskushallinnossa.

Järkeistämistoimenpiteiden lisäksi rekisteritoimistojen henkilöstöä on tarpeen jakaa nykyistä tarkoituksenmukaisemmin toimistojen kesken. Tämä toteutettaisiin erillisten selvitysten perusteella lääneittäin ja valtakunnallisesti sitä mukaan kuin virkoja tulee avoimiksi.

Rekisteritoimistot on tarkoitus yhdistää val-

tion yleiseen paikallishallintoon vuonna 1995. Tähän liittyviä kysymyksiä selvitetään parhailaan sisäasiainministeriössä.

Väestörekisterikeskuksen tehtävät muuttuvat lähivuosina merkittävästi ennen kaikkea siitä syystä, että sen rekisteröintitehtävät vähenevät huomattavasti. Rekisterinpitoon liittyvät ratkaisut on tähänkin saakka tehty paikallistasolla. Nykyistä tärkeämmiksi tehtäväalueiksi muodostuvat kehittäminen, koulutus ja tiedotus sekä valtakunnallinen tietopalvelu. Viraston henkilöstömäärä on vähentynyt vuosina 1987—92 32 henkilöllä. Henkilöstöä vähennetään edelleen kymmenellä vuonna 1993, kymmenellä vuonna 1994 ja kuudella vuonna 1995. Vähennykset toteutetaan luonnollisena poistumana.

Väestörekisterikeskuksen tehtävät voitaisiin myöhemmin mahdollisesti yhdistää toiminnaltaan laaja-alaisemmalle rekisterihallinnon keskusviranomaiselle, jolle koottaisiin väestökirjanpidon ohella muidenkin hallinnonalojen rekisteriasiat.

Sekä väestörekisterikeskuksessa että rekisteritoimistoissa on tarpeen kehittää virkarakennetta vastaamaan työtehtävien uudelleenjärjestelyistä ja vaativuustason noususta aiheutuvia muutoksia. Rekisteritoimistoissa tämä koskee erityisesti toimistohenkilöstöä ja henkikirjoittajan sijaisena toimivia virkamiehiä. Uudistukset edellyttävät myös koulutuksen lisäämistä ja laajentamista.

5. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Menetelmien kehittäminen

Väestörekisterikeskuksen palkkauskustannusten kokonaissäästöt vielä toteuttamatta olevista henkilöstövähennyksistä ovat noin 3 miljoonaa markkaa. Tietojen keruusta, rekisteröinnistä ja tallettamisesta johtuvat kokonaismenot eivät lisäännä merkittävästi. Maksullisen palvelutoiminnan menot kasvavat toiminnan laajentuessa, mutta nämä kustannukset peritään kaikilta asiakkailta täysimääräisinä. Tulonlisäys kattaa siten kustannukset. Väestötietojärjestelmän menoarvio, jossa ovat mukana sekä väestörekisterikeskuksen että rekisteritoimistojen atk-menot, on vuosina 1992—95 seuraava:

Väestötietojärjestelmän budjettitaloudellinen menovaikutus (atk-menot 1992—1995); milj. mk

	1992	1993	1994	1995
Menolaji				
Atk-menot	28,0	28,5	29,0	29,5
Maksullisen palvelutoiminnan menot	17,6	26,0	31,0	41,0
Yhteensä	45,6	54,5	60,0	70,5

Valtion väestökirjanpidon kokonaismenot ovat vuonna 1993 noin 163 miljoonaa markkaa.

Tietopalvelu

Useilla hallinnonaloilla käytetään hyväksi nykyaikaista tietotekniikkaa. Tietojen luovutusedellytysten selkiinnyttyä ja käyttötapojen kehittyttyä yhä useammat viranomaiset ja julkisyhteisöt ryhtyvät käyttämään toiminnassaan väestötietojärjestelmää teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin konekielisesti. Myös yksityisellä sektorilla tietohuolto uudistuu erityisesti asiakasrekisterien ajantasallapidossa.

Väestötietojärjestelmän yhteiskunnallinen hyöty on huomattava, kun vertailukohtana pidetään viranomaisten ja yhteisöjen itse hoitaman tiedonkeruun laskennallisia kustannuksia. Nämä olisivat yksinomaan valtion- ja kunnallishallinnossa varovaisinkin arvion mukaan miljardi markkaa vuodessa. Tällöin kuitenkin kansalaisilla olisi huomattavasti nykyistä laajempi tietojen ilmoitusvelvollisuus ja suurempi tarve asioida virastoissa, mikä lisäisi byrokratiaa tuntuvasti.

Väestörekisterikeskuksen ja rekisteritoimistojen tulojen arvioidaan lisääntyvän vuoden 1992 tasosta nykyisillä maksuperusteilla laskettuna noin 50 prosenttia vuoden 1995 loppuun mennessä kuten seuraava taulukko osoittaa.

Väestötietojärjestelmän budjettitaloudellinen tulovaikutus vuosina 1992—1995; milj. mk

	1992	1993	1994	1995
Nykyiset maksuperusteet	40	47	52	62

Maksuperusteet tarkistetaan valtion maksuperustelain (150/92) mukaisesti vuonna 1993.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Tällä hetkellä ei ole vireillä muita lainuudistuksia, jotka olisi otettava huomioon hallituksen esitykseen vaikuttavina.

Lainsäädännön muutokset, jotka ovat tarpeen rekisteritoimistojen yhdistämiseksi valtion yleiseen paikallishallintoon ja seurakuntien vä-

estörekisteritehtävien siirtämiseksi valtion viranomaisille, on tarkoitus antaa eduskunnalle sen jälkeen, kun kaikki niihin liittyvät yksityiskohdat on selvitetty huolellisesti ja uudistukset ovat teknisesti toteuttamiskelpoisia.

Kotipaikkalainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyvä hallituksen esitys annettaisiin eduskunnalle vuoden 1993 aikana siten, että laki voisi tulla voimaan jo samana vuonna.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Väestötietolaki

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Soveltamisala.* Väestötietolaissa olisivat väestökirjanpitoa koskevat perussäännökset väestötietojen keruusta, tallettamisesta ja luovuttamisesta. Tietojen ilmoittamisesta ja luovuttamisesta sekä tietosuojasta on säännöksiä muissakin laeissa ja ne tulevat sovellettaviksi väestötietolain ohella.

Tietojen ilmoittamisesta säädetään muun muassa seuraavissa laeissa ja asetuksissa:

- uskonnonvapauslaki (267/22),
- uskonnonvapauslain täytäntöönpanosta annettu asetus (334/22),
- eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain soveltamisesta annettu asetus (419/29),
- syntymän ja kuoleman rekisteröinnistä annettu asetus (824/70),
- tuomioistuimen eräistä perhe- ja henkilöoikeudellisista ratkaisuksista tehtävistä ilmoituksista annettu asetus (676/75),
- lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettu asetus (848/83),
- lapseksiottamisesta annettu laki (153/85),
- kansalaisuusasetus (699/85),
- eräiden tuomioistuinratkaisujen johdosta tehtävistä ilmoituksista annettu asetus (138/86),
- avioliittoasetus (820/87),
- nimiasetus (254/91),
- ulosottoasetus,

- jakoasetus (407/52),
- kameraalisen jaotuksen muuttamisesta annettu asetus (637/77),
- kaupanvahvistaja-asetus (1080/79) ja
- lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä sekä saantorekisteristä annettu asetus (306/88).

Tietojen luovuttamista koskevia säännöksiä on esimerkiksi seuraavissa laeissa ja asetuksissa:

- perintö- ja lahjaverolaki (378/40),
- rikosrekisteriasetus (740/40),
- asevelvollisuuslaki (452/50) ja asevelvollisuuslain soveltamisesta annettu asetus (63/51),
- verotuslaki (482/58),
- työntekijäin eläkelaki (395/61),
- sairausvakuutusasetus (473/63),
- kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaki (202/64),
- kirkkolaki (635/64),
- ortodoksisesta kirkkokunnasta annettu laki (521/69) ja asetus (179/70),
- syntymän ja kuoleman rekisteröinnistä annettu asetus,
- kansaneläkeasetus (594/56),
- tuomioistuimen eräistä perhe- ja henkilöoikeudellisista ratkaisuksista tehtävistä ilmoituksista annettu asetus,
- isyyden vahvistamisesta ja kumoamisesta sekä lapsen elatuksesta annettu asetus (673/76),
- sosiaalihuoltolaki (710/82),
- kunnan opetustoimen hallinnosta annettu laki (706/92),
- työttömyysturvalaki (602/84),
- avioliittoasetus,

— tieliikenteen tietojärjestelmästä annettu laki (819/89),
 — ulkomaalaisasetus (449/91),
 — siviilipalveluslaki (1723/91) ja
 — opintotuen hallinnosta annettu laki (113/92).

Henkilörekisterilaki tulisi sovellettavaksi täydentävästi rekisterin pitoon liittyvissä kysymyksissä siltä osin kuin väestötietolaissa ei olisi erityissäännöistä. Tällaisia henkilörekisterilain säännöksiä ovat esimerkiksi 3 §:n rekisterinpitäjän huolellisuusveloite, henkilötietojen tarkastamista ja korjaamista koskeva 3 luku sekä henkilörekisterin suojaamista, arkistointia ja hävittämistä koskeva 5 luku.

Väestötietolain 6 luvussa, jossa säädettäisiin asiakirjojen julkisuudesta ja tietojen luovuttamisesta, ei olisi erityissäännöksiä asianosaisen oikeudesta asiakirjaan. Näiltä osin tulisivat sovellettaviksi yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain (83/51) säännökset asianosaisen oikeudesta asiakirjaan. Tätä lakia ei sovellettaisi muilta osin väestötietojärjestelmään.

2 §. *Väestötietojärjestelmä.* Väestökirjanpidon rekistereitä kutsutaan tässä laissa väestötietojärjestelmäksi. Se sisältäisi henkilötietojen ohella perustietoja kiinteistöistä, rakennuksista ja huoneistoista. Nämä eivät kuitenkaan olisi samalla tavalla kattavia kuin henkilötiedot, vaan ne sisältyisivät väestötietojärjestelmään laissa ja asetuksessa tarkemmin rajattuina. Väestötietojärjestelmän tietoja pidettäisiin ajantasalla lakisääteisellä ilmoitusmenettelyllä.

Nykyisen automaattiseen tietojenkäsittelyyn perustuvan väestön keskusrekisterin kanssa rinnan pidetyistä paikallisista väestökirjoista luovuttaisiin siirtymäkauden jälkeen. Kotipaikkarekisterin henkilötietojen ajantasallapito lakaisi viimeistään kuukauden kuluttua lain voimaantulosta. Väestörekisterin ajantasallapidosta luovuttaisiin myöhemmin, kun väestötietojärjestelmän henkilötiedot on tarkistettu tarpeellisilta osin. Rekisteritoimistot säilyttäisivät kuitenkin asiakirjat arkistoituina, koska niitä tarvitaan annettaessa sukuselvityksiä ja vastaavia muita todistuksia.

Ajantasainen väestökirjanpito perustuisi yksinomaan automaattiseen tietojenkäsittelyyn. Alueellisia rekistereitä ei siis enää pidettäisi valtakunnallisen rekisterin rinnalla, vaan ne sisältyisivät yhtenäiseen tietojärjestelmään.

Rekisteritoimisto olisi henkilörekisterilaissa tarkoitettu rekisterinpitäjä ja sillä olisi siten päävastuu virka-alueensa väestötiedoista ja ni-

den ylläpidosta. Sille kuuluisi tietojen keruuseen ja tallettamiseen sekä pääosin myös niiden tarkistamiseen ja luovuttamiseen liittyvien ratkaisujen tekeminen.

Väestörekisterikeskus vastaisi väestötietojärjestelmän yleisestä toimivuudesta ja rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä. Kysymys olisi muun muassa atk-ohjelmistojen ajantasallapidosta ja niiden virheettömästä toiminnasta huolehtiminen.

Rekisteritoimistojen ja väestörekisterikeskuksen tietojen tarkistamiseen kuuluvista tehtävistä säädetään 6 §:ssä ja niiden luovuttamisesta 6 luvussa. Kirkollisten viranomaisten osallistumisesta väestötietojärjestelmän pitoon säädetään 9 luvussa.

3 §. *Väestötietojen käyttötarkoitus.* Pykälässä säädetään henkilötietojen sekä kiinteistö-, rakennus- ja huoneistotietojen käyttötarkoituksesta. Henkilötietoja pidetään henkilön yksilöintiä sekä henkilö- ja perheoikeudellisen aseman ja toimivaltaisuuden selvittämistä varten. Kiinteistö-, rakennus- ja huoneistotietoja pidetään kotipaikan yksilöintiä sekä rakennusten ja huoneistojen teknisten ominaisuuksien selvittämistä varten.

Koska nämä tiedot on tarkoitettu ensisijaisesti hallinto- ja tuomioistuinmenettelyä, tilastotuotantoa, suunnittelua ja tutkimusta varten, järjestelmän tietosisältö määräytyy lähinnä viranomaiskäyttöä silmällä pitäen. Tietoja voidaan käyttää 6 luvussa säädetyn edellytyksin myös yksityis sektorin tietohuollossa kuten asiakasrekisterien ajantasallapidossa, mielipide- ja markkinatutkimuksessa, suoramarkkinoinnissa ja muussa osoitepalvelussa. Kiinteistö-, rakennus- ja huoneistotiedot on tarkoitettu kotipaikan määrittelyn lisäksi pääasiassa suunnittelua ja tutkimusta varten. Sen vuoksi niiden käyttöä henkilöä koskevassa päätöksenteossa on rajoitettu 26 §:ssä säädetyn tavoin.

2 luku. Väestötietojärjestelmän tiedot

4 §. *Väestötietojärjestelmään talletettavat henkilötiedot.*

Tiedot Suomen kansalaisista

Pykälässä säädetään tietoryhmistä, jotka henkilöistä talletettaisiin väestötietojärjestelmään. Henkilötietojen laajuuteen ja sisältöön ei

ehdoteta merkittäviä muutoksia. Tavoitteena on, että järjestelmään merkitään vain sellaisia tietoja, jotka ovat välttämättömiä hallinnossa, tuomioistuimenmenettelyssä ja virallisessa tilastotuotannossa. Mahdolliset tietosisällön tarkistukset voidaan toteuttaa asetuksella pykälässä säädetyn ryhmituksen rajoissa.

Väestötietojärjestelmässä olisi henkilön yksilöiviä tunnistetietoja, hänen perheoikeudellista asemaansa kuvaavia tietoja, kansalaisuutta, toimivaltaisuuksia ja kuolinaikaa koskevat tiedot sekä henkilön oman ilmoituksen perusteella merkityt tiedot äidinkielestä, ammatista ja tietojen luovuttamista koskevista rajoituksista.

Useat viranomaiset ja muut tietojen käyttäjät pitävät välttämättömänä, että väestötietojärjestelmään merkitään edelleenkin ammattitieto, vaikka sitä ei pidettäisi säännöllisesti ajantasalla. Se saadaan kerätyksi tietojen tarkistusten sekä eräiden muiden ilmoitusmenettelyjen, muun muassa muuttoilmoituksen yhteydessä. Henkilö voisi ilmoittaa väestötietojärjestelmään henkilörekisterilaissa ja tämän lain 25 §:n 4 momentissa tarkoitetut rajoitukset tietojensa luovuttamiselle.

Väestötietojärjestelmään talletettaisiin lisäksi tiettyjen viranomaisten käyttöön tarkoitettuja tietoja. Niitä ei saisi luovuttaa muille tahoille. Tällaisia ovat tiedot lasten huostaanottoa koskevista sosiaalilautakunnan ratkaisuista, valtiollisten, kunnallisten ja kirkollisten vaalien sekä kansanäänestysten toimittamista varten tarvittavat tiedot ääni- ja äänestys-oikeutetuista sekä avioliiton esteiden tutkintaa ja vihkimistä varten tarvittavat tiedot kirkkokuntaan tai rekisteröityyn uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumisesta.

Tietosisällöstä säädettäisiin tarkemmin asetuksella, mutta siitä ei voitaisi enää määrätä sisäasiainministeriön päätöksellä.

Ehdotetut säännökset ovat huomattavasti yksityiskohtaisemmat kuin väestökirjalaissa. Tämä on välttämättömyyden väestötietojärjestelmän laajuuden vuoksi sekä erityisesti siitä syystä, ettei rekisteröidyn yksityisyyttä eikä hänen etuaan ja oikeuksiaan perusteettomasti loukattaisi. Nykyistä selkeämmät säännökset myös lisäisivät väestöä koskevan rekisterinpidon tuntemusta. Henkilö voisi tarkastaa tietonsa mahdollisimman vaivattomasti sekä myös kieltää niiden luovuttamisen tiettyihin tarkoituksiin siten kuin tässä laissa ja henkilörekisterilaissa säädetään.

Tiedot ulkomaalaisista.

Ulkomaalaisesta voitaisiin tallettaa 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja, jos se on Suomessa asumisen tai työskentelyn, Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämisen tai muun erityisen syyn johdosta tarpeen. Tiedoista olisi kuitenkin saatava luotettava selvitys, jollaisena voidaan pitää esimerkiksi ulkomaalaisen kotimaan asianomaisen viranomaisen antamaa matkustusasiakirjaa sekä syntymä- ja avioliittotodistusta. Ulkomaalaisella tarkoitetaan laissa henkilöä, joka ei ole Suomen kansalainen.

Ulkomaalaisista merkittävistä tiedoista säädettäisiin asetuksella.

Maassa vakinaisesti asuvista ulkomaalaisista talletettaisiin soveltuvien osin samat tiedot kuin Suomen kansalaisista. Muista ulkomaalaisista talletettaisiin vähemmän tietoja.

Väestötietojärjestelmän ulkopuolelle jäisivät edelleenkin vieraan valtion Suomessa olevan diplomaattisen tai muun edustuston taikka lähetetyn konsulin viraston samoin kuin Yhdistyneiden Kansakuntien, sen erityisjärjestön ja sellaiseen rinnastettavan muun kansainvälisen järjestön palveluksessa olevat henkilöt. Edellä tarkoitettujen henkilöiden perheenjäsenten ja heidän yksityisissä palveluksissaan olevien ulkomaalaisten tietoja ei myöskään otettaisi väestötietojärjestelmään, ellei siihen olisi erityistä esimerkiksi kansainvälisten sosiaaliturvaa koskevien sopimusten soveltamisesta johtuvaa syytä. Päätöksen henkilön tietojen ottamisesta väestötietojärjestelmään tekisi tällöin alueellisesti toimivaltainen rekisteritoimisto.

5 §. Väestötietojärjestelmään talletettavat muut tiedot.

Kiinteistöstä, rakennuksesta ja huoneistosta talletettaisiin henkilön kotipaikan yksilöimiseksi välttämättömien tietojen lisäksi tutkimuksessa, suunnittelussa ja tilastotuotannossa tarvittavat tiedot. Näistä ehdotetaan yleisperusteluisa esitettyjen näkökohtien vuoksi säädettäväksi tarkemmin asetuksella. Tietoja ei voisi enää tallettaa sisäasiainministeriön päätöksellä.

Kiinteistötiedot mahdollistavat luotettavan ja nopean ylläpidon paitsi yksittäisissä muutostapahtumissa myös äänestysalueiden, postinumerojen ja kuntajaon uudelleenjärjestelyistä aiheutuissa, jopa useita tuhansia henkilöitä samanaikaisesti koskevilla massamuutoksilla. Kiinteistötietojen nykyisestä ylläpidosta on tarkeus luopua lähivuosina, jonka jälkeen väes-

tötietojärjestelmän ajantasalla pidossa käytettäisiin tarvittavilta osin hyväksi kiinteistötietojärjestelmää. Tällöin myös tietosisältö supistuu väestökirjanpidossa välttämättömiin yksilöntietoihin.

Rakennustietojen rekisteröintijärjestelmän ylläpidon keventämistä selvitetään parhaillaan yhteistyössä keskeisten käyttäjien kanssa. Talletettavien rakennustietojen määrää on samalla tarkoitus vähentää. Pois jäävät tiedot voidaan ainakin osittain korvata tilastotuotannossa otantatutkimuksin.

Väestökirjaviranomaiset voisivat tehdä väestötietojärjestelmään teknisluonteisia, rekisterinpidossa tarpeellisia kirjaamismerkintöjä, kuten esimerkiksi päivämääriä, arkistointitunnuksia, tunnuksia viranomaisten yksilöintiä varten sekä kihlakunta- ja kuntakoodeja. Väestötietojärjestelmään olisi lisäksi mahdollista merkitä tarpeellisia asiakasmerkintöjä asiakaspalvelun nopeuttamiseksi ja kustannusten säästämiseksi. Niitä käyttämällä voidaan myös välttää tarpeettoman suurien tietomäärien luovuttaminen, joten ne ovat myös tietosuojan näkökulmasta hyödyllisiä.

6 §. *Tietojen tarkistaminen.* Koska henkilöitä koskevia tietoja tarvitaan muun muassa tuomioistuinmenettelyssä ja hallinnollisessa päätöksenteossa, niiden tulee olla julkisesti luotettavia. Tämä merkitsee, että järjestelmästä saatavaa tietoa voidaan pitää virheettömänä, kunnes toisin osoitetaan. Henkilötiedoista ei tulisi siten vaatia muuta selvitystä, ellei siihen ole ilmeistä aihetta. Näin jouduttaisiin menettelemään silloin, kun tieto on selvästi virheellinen tai puutteellinen. Kysymyksessä on vakiintuneen hallintokäytännön kirjaaminen lakiin.

Kiinteistö-, rakennus- ja huoneistotietoja käytetään kotipaikan määrittelyn lisäksi pääasiassa suunnittelussa ja tutkimuksessa, joten niiden tulee olla riittävän tarkkoja kotipaikkapäätösten tekemiseen sekä täyttää virallisen tilastotuotannon laatuvaatimukset. Näistä tiedoista säädettäisiin tältäkin osin tarkemmin asetuksella.

Tietojen tarkistamisenmenettelystä säädetään 2 ja 3 momentissa. Tietojen luotettavuus pyritäisiin turvaamaan ensi sijassa kansalaisia tarpeettomasti vaivaamatta nopeuttamalla ilmoitusmenettelyä ja rekisteröintiä, erilaisilla tietojen tallettamiseen liitettävillä teknisillä tarkistuksilla sekä tehostamalla eri hallinnonalojen viranomaisten välistä yhteistyötä.

Tietoja joudutaan tarkistamaan kuitenkin

myös henkilöille tai huoneistoihin lähetettävien kyselyin. Ne koskisivat tietoja, joissa on todettu tai on perusteltua syytä olettaa olevan virheitä, puutteita tai muuta tarkistettavaa. Tarkistuksia ei yleensä kohdistettaisi kaikkiin ilmoitusvelvollisiin samalla kertaa.

Tiedot tulisivat tarkistetuiksi tarpeellisilta osin vähintään kerran kymmenessä vuodessa, mikä vastaa väestökirjalaissa nykyisin säädettyä menettelyä. Tarkistuksia koskevaa päätösvaltaa ehdotetaan siirrettäväksi väestörekisterikeskukselta rekisteritoimistoille. Näin voidaan ottaa huomioon mahdollisimman tarkoin paikalliset olosuhteet. Uudistus on tarpeen myös siitä syystä, että kaikki rekisteritoimistot siirtyvät tulosbudjettiin ja -ohjaukseen vuonna 1993. Koko maan tietojen tai suurehkojen tietomäärien systemaattinen tarkistaminen vaatii kuitenkin laaja-alaista suunnittelua ja aiheuttaa erityiskustannuksia. Tämänlaatuisista tarkistuksista määräisi väestörekisterikeskus kuultuaan rekisteritoimistojä.

7 §. *Muuttuneiden tietojen arkistointi.* Jos väestötietojärjestelmään talletetuissa henkilötiedoissa on tapahtunut muutoksia, aikaisemmillä tiedoilla ei yleensä ole säännöllistä käyttötarvetta. Tämän vuoksi ne voidaan ja tietosuojasysteemeihin tuleekin säilyttää erikseen arkistoituina. Tuomioistuinmenettelyssä ja hallinnollisessa päätöksenteossa tarvitaan henkilö- ja perheoikeudellisen aseman selvittämiseksi säännöllisesti myös aikaisempia tietoja. Niiden täytyy sen vuoksi olla väestötietojärjestelmästä joustavasti saatavilla voimassa olevien tietojen ohella.

Tieto lapsen huostaanotosta olisi tietosuojasysteemeihin kuitenkin viipymättä poistettava väestötietojärjestelmästä, kun huostaanotto on päättynyt. Nämä tiedot olisivat saatavissa, mikäli viranomaiset niitä tarvitsisivat jälkikäteen, asianomaisen kunnan sosiaalilautakunnalta.

3 luku. Ilmoitusvelvollisuus ja tietojen tallettaminen

Ilmoitusvelvollisuutta koskevia säännöksiä on lievennetty tai yksinkertaistettu väestökirjalakiin verrattuna 9 ja 12 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa. Kansalaisten ilmoitusvelvollisuutta on lisäksi kevennetty siirtymällä 14 §:ssä säädettyyn tavoin viranomaisten väliseen tietojenvaihtoon.

8 §. *Tietojen ilmoittaminen ja tallettaminen.*

Väestötietojärjestelmän ylläpito perustuu lakisääteiseen ilmoitusvelvollisuuteen. Yksityiset henkilöt, yhteisöt, yhtiöt, laitokset, valtion viranomaiset, kunnat ja kirkolliset viranomaiset olisivat velvollisia ilmoittamaan itseään koskevia, toiminnassaan saamia tai siinä syntyneitä tietoja väestötietojärjestelmään. Ilmoitusvelvollisuus määrättäisiin tässä laissa ja sen nojalla annetussa asetuksessa tai kyseistä toimintaa koskevissa säännöksissä, joita on lueteltu 1 §:n perusteluissa.

Rekisteritoimistot huolehtivat tietojen tallettamisesta väestötietojärjestelmään. Ne, joille on säädetty velvollisuus ilmoittaa tietoja väestötietojärjestelmään, voisivat tehdä sen myös tietoliikenneyhteyksin tai muutoin konekielisesti. Tiedonsiirto edellyttäisi kuitenkin kussakin tapauksessa lupaa. Rekisteritoimisto myöntäisi luvan, jos ilmoitukset käsittävät vain kyseisen rekisteritoimiston virka-alueen tietoja, ja väestörekisterikeskus, jos ilmoitukset käsittävät koko maan tai usean rekisteritoimiston virka-alueen tietoja. Väestörekisterikeskuksen tulisi kuitenkin ennen luvan myöntämistä kuulla niitä rekisteritoimistoja, joiden virka-alueen tiedoista on kysymys.

Tietojen nopea tallettaminen on tärkeää, jotta järjestelmän käyttäjien saatavilla olisi mahdollisimman ajantasaiset tiedot. Väestörekisterikeskukselle ja rekisteritoimistoille säädetään 3 momentissa velvollisuus huolehtia siitä, että tiedot tulevat talletetuiksi viivytyksettä väestötietojärjestelmään. Tämä koskee rekisteritoimistojen omia ylläpitotehtäviä sekä 2 momentissa tarkoitettujen viranomaisten ilmoitusmenettelyn ohjausta ja valvontaa.

Rekisteröitävän tiedon on oltava virheetön. Jos on perusteltua syytä epäillä tietoa virheelliseksi, sitä ei saa tallettaa ennen kuin asiasta on hankittu tarpeellinen lisäselvitys. Tällöin tulevat sovellettaviksi henkilörekisterilain 3 §:ssä oleva yleissäännös rekisterinpitäjän huolellisuusvelvollisuudesta ja 9 §:ssä oleva tietojen paikkansapitävyyden varmistamista koskeva säännös.

9 §. *Suomen kansalaisen ilmoitusvelvollisuus.* Suomen kansalaisen on pykälän 1 momentin nojalla annettava pyynnöstä 4 §:ssä tarkoitettujen tietojen tarkistamiseksi tarpeelliset selvitykset. Kysymyksessä voi olla yksittäistapaukseen liittyvä tiedustelu tai samanaikaisesti useille ilmoitusvelvollisille lähetettävä kysely. Tarkistuksilla pyritään selvittämään erityisesti niiden tietojen luotettavuus, joita ei saada muilta

viranomaisilta. Tällaisia ovat esimerkiksi äidinkieli, kotipaikka ja osoite, eräät nimenmuutokset sekä ammatti.

Suomen kansalaisen on 2 momentin nojalla tehtävä muuttoilmoitus itsestään ja kanssaan muuttaneista perheenjäsenistään uuden asuinpaikkansa rekisteritoimistolle, jos oleskelu on tarkoitettu kestämään yli kuukauden. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös muuttamista asunnosta toiseen samassa rakennuksessa. Ilmoitus on tehtävä lisäksi tilapäisen oleskelun muuttossa pysyväksi. Muuttoilmoituksia tehdään vuosittain noin 550 000.

Muuttoilmoitusta ei tehdä, jos muuton syynä on hoito sairaalassa tai muussa laitoksessa, rangaistuksen suorittaminen laitoksessa, asevelvollisuuden suorittaminen tai loman vietto vapaa-ajan asunnossa. Kysymyksessä ei ole tällöin tässä laissa tarkoitettu muutto.

Tarkempia säännöksiä muuttoilmoitusmenettelystä annettaisiin asetuksella. Perheenjäsenillä tarkoitetaan aviopuolisoa, niin sanottua avopuolisoa, lapsia sekä samassa taloudessa asuvia, suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa olevia sukulaisia sekä sisarusia. Ilmoitusmenettely on pyritty tekemään mahdollisimman joustavaksi.

Tarpeettoman byrokratian välttämiseksi rekisteritoimisto voisi myöntää omalla virka-alueellaan poikkeuksen velvollisuudesta tehdä muuttoilmoitus, jos henkilö työtehtävän tai muun tähän verrattavan syyn vuoksi joutuu toistuvasti muuttamaan tilapäisesti asuntoa ja henkilön kotipaikka sekä osoite ovat rekisteritoimiston tiedossa.

Ulkomailla muutettaessa tehtävästä maastamuuttoilmoituksesta sekä velvollisuudesta antaa ilmoitus, kun tilapäinen oleskelu ulkomailla muuttuu pysyväksi, säädetään 3 momentissa. Maastamuuttoilmoitus tulisi tehdä, jos oleskelu on tarkoitettu kestämään yli kolme kuukautta. Nykyisin ilmoitus on tehtävä, kun oleskelu on tarkoitettu kestämään yli kuukauden. Maastamuuttoilmoituksia tehdään vuosittain noin 8 000.

10 §. *Ulkomaalaisen ilmoitusvelvollisuus.* Suomessa oleskelevaa ulkomaalaista koskevat soveltuvien osin samat säännökset ilmoitusvelvollisuudesta kuin Suomen kansalaistakin.

Suomeen muuttavan ulkomaalaisen on tehtävä muuttoilmoitus. Lisäksi ulkomaalaisen, jonka oleskelu Suomessa on tarkoitettu kestämään tai on kestänyt vähintään yhden vuoden, on ilmoitettava 4 §:ssä säädetyt tiedot. Tämä

vastaa ulkomaalaislain (378/91) säännöksiä oleskelu- ja työluvan voimassaoloajoista. Henkilötiedoista on esitettävä luotettava selvitys, koska niitä väestötietojärjestelmään otettuina pidetään julkisesti luotettavina.

11 §. *Ilmoitusvelvollisuus muutettaessa Pohjoismaiden välillä.* Pykälässä viitataan Pohjoismaiden väliseen väestörekisteriä koskevaan sopimukseen, joka tulee sovellettavaksi silloin, kun henkilö muuttaa Suomesta Islantiin, Norjaan, Ruotsiin tai Tanskaan taikka mainituista maista Suomeen. Sen mukaan tulomaan rekisteriviranomainen ratkaisee toisesta sopimusmaasta muuttaneen henkilön kotipaikan. Tällöin noudatetaan yhteispohjoismaista muuttokirjamenettelyä. Sen avulla pyritään varmistumaan siitä, ettei ketään rekisteröidä samanlaisesti useammassa sopimusmaassa ja ettei kukaan jää vaille kotipaikkaa muuttaessaan Pohjoismaasta toiseen. Sopimus on tehty 9 päivänä toukokuuta 1989 ja se on tullut voimaan 1 päivänä lokakuuta 1990, jolloin on lakannut aikaisempi, 5 päivänä joulukuuta 1968 tehty sopimus.

12 §. *Eräiden laitosten ja sosiaalilautakunnan ilmoitusvelvollisuus.* Eräillä laitoksilla olisi velvollisuus antaa kotipaikan tarkistamista varten tarpeelliset tiedot niissä olevista henkilöistä. Rekisteritoimisto voi näin saamiensa tietojen perusteella merkitä laitoksessa oleville henkilöille, joilla ei ole vakinaista asuntoa, äänestysalueen, ja lähettää heille vaaleissa ja kansanäänestyksissä tarvittavat ilmoituskortit. Ilmoitusmenettely on tarpeen myös 18 §:ssä tarkoitettua vuodenvaihteen asukaslukua ja kotipaikkaa rekisteröitäessä.

Ilmoitusvelvollisia olisivat muun muassa sairaalat, huoltokodit, avohuollon asuntolat sekä vankilat ja muut rangaistuslaitokset. Tarkoituksena on, että ilmoittaminen aiheuttaisi laitosille mahdollisimman vähän työtä, mutta olisi kuitenkin riittävä väestötietojärjestelmän ylläpitämiseksi. Ilmoitus tulisi pääsääntöisesti tehdä tammikuun aikana. Ilmoitusvelvollisuus on samanlaajuinen kuin nykyisin väestökirjalaisissa. Paikalliset olosuhteet pyritään kuitenkin ottamaan nykyistä paremmin huomioon siten, että rekisteritoimisto voisi määrätä tietojen ilmoittamiselle muunkin ajankohdan kuin tammikuun.

Laitosten rekisteritoimistoille ilmoittamia tietoja ei niiden arkaluontoisuuden vuoksi saisi luovuttaa muille kuin asianomaisille viranomai-

sille. Asiasta säädettäisiin tietojen luovuttamisen yleisiä edellytyksiä koskevassa 25 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa on säännös sosiaalilautakunnan ilmoitusvelvollisuudesta. Kun lapsi on otettu sosiaalilautakunnan huostaan, sillä on oikeus päättää lapsen huoltoon liittyvistä asioista. Tieto huostaanotosta on tämän vuoksi väestötietojärjestelmässä välttämätön. Se talletetaan sosiaalilautakunnan ilmoituksen perusteella. Lapsen vanhemmat voivat lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/83) säännösten nojalla tehdä lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta sopimuksen, jonka sosiaalilautakunta vahvistaa. Sosiaalilautakunnan tulee ilmoittaa sopimuksesta väestötietojärjestelmään otettavat tiedot.

13 §. *Rakennuksen ja huoneiston omistajan tai haltijan ilmoitusvelvollisuus.* Pykälässä säädetty ilmoitusvelvollisuus on samanlaajuinen kuin nykyisin väestökirjalaisissa. Rakennuksen omistaja, haltija tai näiden edustaja olisi 1 momentin nojalla velvollinen huolehtimaan rakennuksessa asuvien henkilöiden muuttoilmoituksen tai maastamuuttoilmoituksen toimittamisesta rekisteritoimistolle. Tarkemmin ilmoitusten toimittamisesta rekisteritoimistoon säädettäisiin asetuksella.

Rakennuksen omistajan tai tämän edustajan olisi 2 momentin nojalla annettava rakennuksesta väestötietojärjestelmään talletettavat tiedot sekä niiden tarkistamista ja virallisen tilaston laatimista varten tarpeelliset tiedot.

Huoneiston omistaja tai haltija velvoitettaisiin 3 momentissa antamaan huoneistoista 2 momentissa tarkoitetut tiedot. Velvollisuus koskisi myös rakennuksen omistajaa tai tämän edustajaa.

Pykälän 4 momentissa säädetään kunnan viranomaisten velvollisuudesta avustaa 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen tietojen hankkimisessa, jollei niitä ole saatu rakennuksen tai huoneiston omistajalta tai haltijalta taikka näiden edustajalta. Velvoite on siten toissijainen.

14 §. *Kiinteistöjä, rakennuksia, huoneistoja ja rakentamista koskeva viranomaisen ilmoitusvelvollisuus.* Kunnan velvollisuus ilmoittaa rakentamista, rakennuksia ja huoneistoja koskevia tietoja väestötietojärjestelmään ja virallisen tilaston laatimista varten säilyisi ennallaan.

Kyseisten tietojen ilmoitusvelvollisuus koskisi valtion viranomaisista lähinnä kiinteistö- ja väestötietojärjestelmää ylläpitävää viranomaista sekä tuomioistuinlaitosta. Muille valtion viranomaisille säädettävällä ilmoitusvelvollisuudella olisi

mahdollista vähentää yksityisten henkilöiden velvollisuutta. Eräät säännöksessä tarkoitetut tiedot saataisiin viranomaisilta konekielesti nopeammin ja pienemmin kustannuksin kuin yksityisiltä keräämällä. Viranomaisten ilmoitusvelvollisuudesta ja sen toteuttamisesta säädetäisiin asetuksella.

4 luku. Kotipaikka

Kotipaikan määräytymistä koskevien säännösten kieliasua on tarkistettu, mutta sisällöltään ne vastaavat pääosin väestökirjalain säännöksiä sekä niiden perusteella muodostunutta käytäntöä. Alle 16-vuotiaan lapsen kotipaikka voisi kuitenkin määräytyä voimassa olevasta laista poiketen itsenäisesti.

15 §. *Kotipaikan määräytyminen.* Henkilön kotipaikka olisi siinä kunnassa, jossa hänellä on varsinainen asunto ja koti. Lähtökohtana on tällöin, että asunto on asumiskäyttöön hyväksytty rakennus tai huoneisto. Kysymyksen voisi tulla myös asumisoikeus palvelutalossa tai siihen verrattavassa laitoksessa, jos henkilöllä ei ole muuta asuntoa. Pitkäaikaiseenkaan käyttöön varattu hotellihuone tai muussa majoitusliikkeessä oleva asuintila ei ole laissa tarkoitettu varsinainen asunto ja koti. Sellaisena ei voida pitää yleensä vapaa-ajan viettoon tarkoitettua asuntoa eikä myöskään sairaalaa tai muuta laitosta, vaikka oleskelu niissä olisikin hyvin pitkäaikaista.

Jos henkilöllä on useita asuntoja, hänen kotipaikkansa on ensisijaisesti siellä, missä hänellä on yhteinen koti aviopuolisonsa ja lastensa kanssa. Jos asunnot ovat tällöin samanveroiset tai yhteistä kotia ei ole, henkilön kotipaikka on siinä kunnassa, jossa hän pääasiassa oleskelee. Eläkeläisten ja vastaavien henkilöryhmien kotipaikkaa määrittäessä olisi ratkaisevaa, missä henkilö oleskelee suurimman osan vuodesta.

Jos henkilöllä ei ole varsinaista asuntoa ja kotia, hänen kotipaikkansa katsotaan olevan siinä kunnassa, jossa hän pääasiassa oleskelee. Säännöllinen yöpyminen on yleensä kotipaikan tunnusmerkkinä. Jos oleskelusta ei saada selvitystä, kotipaikka määräytyy muiden seikkojen kuten esimerkiksi työpaikan tai muun tulolähteen perusteella.

Väestökirjalaissa on säännös alle 16-vuotiaan

lapsen kotipaikasta. Koska lapsen kotipaikka tulisi yleensä määräytymään perheen, vanhempien tai muun huoltajan mukaan, erityissäännös ei ole tarpeen. Jos lapsi asuu vakinaisesti muun kuin lakisääteisen huoltajansa luona, hänen kotipaikastaan voitaisiin päättää vallitsevan tilanteen mukaan. Näin olisi mahdollista menetellä esimerkiksi silloin, kun lapsi asuu isovanhempien luona vanhempien oleskellessa vakinaisesti ulkomailla. Lapsen kotipaikka voisi määräytyä itsenäisesti myös silloin, kun hänet on sijoitettu tulevien ottovanhempiensa kotiin ennen ottolapsisuhteen virallista vahvistamista.

Sosiaalilautakunnan huostaan otetun henkilön kotipaikka määräytyisi kuitenkin 3 momentin nojalla sen mukaan, minkä kunnan sosiaalilautakunta on ryhtynyt huostaanottoa koskeviin toimiin. Säännös vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä ja oikeuskäytäntöä.

16 §. *Maahan muuttaneen ulkomaalaisen kotipaikka.* Maahan muuttaneella ulkomaalaisella katsottaisiin olevan kotipaikka Suomessa, jos hänen oleskelunsa on kestänyt tai tarkoitettu kestämään vähintään yhden vuoden.

Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kansalaisia lukuun ottamatta rekisteritoimiston kotipaikkaratkaisuun vaikuttaisivat käytännössä Suomen viranomaisten ulkomaalaiselle myöntämät oleskelu- ja työluvut, joiden perusteella oleskelun kesto on käytännössä mahdollista selvittää. Ehdotettu yhden vuoden määräaika perustuu voimassa olevan ulkomaalaislain säännöksiin. Eräissä tapauksissa ulkomaalaisen kotipaikan tulisi kuitenkin katsoa olevan Suomessa, vaikka hänelle olisi myönnetty luvat vuotta lyhyemmäksi ajaksi. Maahantulotarkoituksen on tällöinkin oltava pysyvä. Säännös voi tulla sovellettavaksi esimerkiksi turvapaikanhakijoihin sekä maahan turisteina tulleisiin ja täällä avioliiton solmineisiin.

17 §. *Kotipaikan pysyvyys.* Pykälän 1 momentissa on lueteltu sellaiset asumisen tai oleskelun muodot, jotka eivät vaikuttaisi henkilön kotipaikkaan. Näitä ovat tilapäinen oleskelu ulkomailla, merillä olo laivaväkeen kuuluvana ja palvelu Suomen ulkomaanedustustossa, jos henkilö on virka- tai työsopimussuhteessa Suomen valtioon. Kotipaikkaan ei vaikuttaisi sairaalassa tai muussa hoitolaitoksessa hoidettavana olo, sillä asuminen on yleensä osana hoitoa tai huoltoa esimerkiksi vammaisille tarjotetuissa palvelutaloissa, päihdehuollon toimintayksiköissä, lasten- ja nuorisonhuoltolai-

toksissa sekä kunnallis- ja vanhainkodeissa. Henkilön kotipaikka ei yleensä muuttuisi hänen tullessaan tällaiseen hoito- tai huoltolaitokseen. Jos henkilö asuu laitoksessa olematta välittömässä hoidon tarpeessa, laitos voidaan kuitenkin katsoa henkilön vakinaiseksi asuinpaikaksi. Asevelvollisuuden suorittaminen ei muuttaisi henkilön kotipaikkaa kuten ei myöskään rangaistuksen suorittaminen rangaistuslaitoksessa riippumatta sen kestosta.

Kotipaikka ei myöskään muuttuisi tilapäisen poissaolon vuoksi. Esimerkkinä tilapäisen oleskelun syistä on 2 momentissa mainittu opiskelu. Pääsääntöisesti opiskelijoiden kotipaikka ei muuttuisi opiskeluaikana, koska heidän oletetaan opiskelun päätyttyä palaavan kotikuntaansa tai siirtyvän muille paikkakunnille työhön. Opiskeluajat ovat kuitenkin pidentyneet etenkin korkeakouluissa ja kotipaikka muuttuu opiskelun kestäessä aikaisempaa useammin. Syynä voi olla esimerkiksi perheen perustaminen tai pysyvän työpaikan hankkiminen opiskelupaikkakunnalta. Oleskelu lyhytaikaisen työtehtävän vuoksi katsottaisiin myös tilapäiseksi. Kysymyksessä voisi olla paitsi toisen palveluksessa olo myös itsenäinen ammatin harjoittaminen. Eduskunnan tai valtioneuvoston jäsenyys tai muu julkinen luottamustoimi olisivat edelleenkin sellaisia syitä, joiden perusteella kotipaikka ei yleensä muutu. Tilapäiseksi katsottaisiin myös sairaudesta tai muusta edellä lueteltuihin rinnastettavasta syystä aiheutuva oleskelu.

18 §. *Vuoden vaihteen asukasluku ja kotipaikka.* Väestökirjalaissa on käytetty tammikuun 1 päivän asukaslukua väestön määrän toteamisessa. Nyt ehdotetaan otettavaksi käyttöön hieman tarkempi määritelmä, vuoden vaihteen tilanne. Tällöin kunnan asukaslukuun eivät sisälly ne henkilöt, jotka ovat muuttaneet kuntaan tammikuun 1 päivänä tai ovat syntyneet sanottuna päivänä. Määrittelemällä asukasluku tällä tavoin päästään tilastoviranomaisten kanssa yhtenevään menettelyyn, joka vastaa myös kansainvälistä käytäntöä.

Tavoitteena on, että väestötietojärjestelmästä saatavat vuoden vaihteen kotipaikka- ja asukaslukutiedot vastaisivat mahdollisimman tarkoin todellista tilannetta. Toisaalta ne olisi saatava mahdollisimman nopeasti käyttäjille. Riittävä tarkkuus ja nopeus saavutetaan, kun huomioon otetaan väestötietojärjestelmään viimeistään maaliskuun 31 päivänä talletetut tiedot.

Väestötietojärjestelmästä saa tarvittaessa minkä tahansa muunkin ajankohdan asukaslu-kutietoja.

5 luku. Kotipaikkaa koskeva päätös, sen tiedoksi antaminen ja muutoksenhaku

Kotipaikkapäätösmenettelyä ja siihen kuuluvaa tiedoksianto- ja muutoksenhakujärjestelmää koskeviin säännöksiin ei ehdoteta merkittäviä muutoksia väestökirjalakiin verrattuna.

19 §. *Rekisteritoimiston päätös kotipaikasta.* Muuttoilmoitukseen ja maastamuuttoilmoitukseen perustuvaa kotipaikkapäätöstä koskevat säännökset ovat 1 momentissa. Kun rekisteritoimisto on saanut muuttoilmoituksen tai maastamuuttoilmoituksen muutosta muualle kuin Pohjoismaihin, sen on tehtävä viipymättä päätös siitä, onko maasta muuttaneella Suomen kansalaisella enää kotipaikkaa Suomessa tai onko maasta muuttaneen ulkomaalaisen tietojen ylläpito väestötietojärjestelmässä lope-tettava.

Rekisteritoimiston on hankittava lisäselvityksiä henkilön kotipaikasta, jos muuttoilmoituksessa todetuilla virheillä tai puutteilla voi olla merkitystä kotipaikan määräytymisessä tai jos on aihetta epäillä muuttoilmoituksen tietoja. Yleensä tällainen selvitys saadaan asianomaiselta henkilöltä, mutta lisäksi voidaan hankkia henkilön aikaisemman kotipaikan rekisteritoimiston lausunto.

Rekisteritoimisto voi 2 momentin nojalla päättää kotipaikasta silloinkin, kun muuttoilmoituksen tekeminen on laiminlyöty. Asianomaista on kuitenkin ensin kehotettava täyttämään velvollisuutensa määräajassa. Samalla rekisteritoimiston olisi ilmoitettava, ettei laiminlyönti estä ratkaisemasta asiaa. Henkilön kotipaikasta hankittaisiin tällöin selvitystä hallintomenettelylain (598/82) edellyttämällä tavalla. Tietoja pyydetäisiin muun muassa aikaisemman kotipaikan rekisteritoimistolta.

Kehotusta ilmoitusvelvollisuuden täyttämisestä ei ole aina mahdollista lähettää ulkomaille muuttaneelle henkilölle muun muassa puutteellisten lähiosoitetietojen vuoksi. Tämän takia 3 momenttiin otettaisiin säännös, jonka mukaan kehoitus voidaan jättää erityisestä syystä lähettämättä. Rekisteritoimisto voisi tällöinkin ratkaista asian, jos sillä on luotettava selvitys henkilön muuttamisesta vakinaisesti ulkomaille.

Suomessa vakinaisesti oleskelevien ja muusta

syystä kuin muuttolmoituksen laiminlyönnin vuoksi ilman kotipaikkaa olevien henkilöiden kotipaikan ratkaisee 4 momentin mukaan rekisteritoimisto, jonka alueella henkilö pääasiasa- oleskelee. Säännöksellä pyritään turvaamaan, että kaikilla Suomessa vakinaisesti oleskelevilla olisi kotipaikka sekä siihen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet.

20 §. *Päätöksen tiedoksianto.* Kotipaikkaratkaisuja tehdään rekisteritoimistossa vuosittain huomattava määrä eli noin 800 000. Tiedoksianto kaikille asianosaisille merkitsisi erittäin kallista ja monimutkaista järjestelmää.

Kuten nykyisinkin kotipaikkapäätös annettaisiin virallisesti tiedoksi vain silloin, kun se poikkeaa henkilön tekemästä muutto- tai maastamuuttolmoituksesta taikka kun rekisteritoimisto on tehnyt päätöksen saamatta kehoituksesta huolimatta asianmukaista ilmoitusta. Lähinnä vain näissä tilanteissa henkilöllä saat- ta olla tarve hakea muutosta. Päätökseen liitettäisiin oikaisuvaatimusosoitus, jonka mukaisesti asianosaisen tulisi toimia halutessaan asian uudelleen käsiteltäväksi.

Tiedoksiantamista ei ole tarkoituksenmukaista toimittaa tiedoksiannosta hallintoasioissa annetun lain (232/66) 8 §:ssä tarkoitettulla tavoin saantitodistusmenettelyä tai haastetiedoksiantoa käyttäen. Kotipaikkapäätös annettaisiin tiedoksi lähettämällä se postitse. Tiedoksisääntöajan ajankohta määräytyisi siten, että henkilön katsottaisiin saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun se on annettu rekisteritoimistosta postin kuljetettavaksi hänen ilmoittamaansa tai rekisteritoimistossa viimeksi tiedossa olevaan osoitteeseen. Jos postilähetys on esimerkiksi toimitettu väärään osoitteeseen tai se on kadonnut, tiedoksisääntöajankohdasta voitaisiin esittää erikseen selvitystä.

21 §. *Oikaisuvaatimusmenettely.* Ensi vaiheessa muutoksenhaku rekisteritoimiston kotipaikkapäätökseen järjestettäisiin oikaisuvaatimuksena, joka säilyisi samanlaisena kuin väestökirjalain mukainen menettely. Päätökseen tyytymättömän olisi vaadittava siihen oikaisua rekisteritoimistolta kirjallisesti 30 päivän kuluessa tiedoksi saamisesta.

Oikaisuvaatimuksen voisi tehdä 1 momentin mukaan vain henkilö, jonka kotipaikkaa päätös koskee, tai hänen laillinen edustajansa. Koska rekisteritoimiston kotipaikkapäätökset eivät sido muiden hallinnonalojen viranomaisia, niillä ei ole myöskään oikeudellista tarvetta

muutoksenhakuun. Päätöksenteko- ja muutoksenhakujärjestelmien yhtenäistäminen olisi vaikeasti toteutettavissa ottaen huomioon esimerkiksi päätöksenteon ajankohta, asianosaisten piirin määräytyminen ja muutoksenhaun nopeudelle asetetut vaatimukset eri hallinnonaloilla.

Oikaisuvaatimusta käsittelevän rekisteritoimiston olisi 2 momentin mukaan hankittava lausunto tai muu selvitys siltä rekisteritoimistolta, jonka virka-alueella henkilöllä on ollut edellinen kotipaikkansa. Selvityksen hankkiminen ei ole tarpeen, jos oikaisuvaatimus ei aivan ilmeisesti johtaisi kotipaikan muuttumiseen tai se olisi jätettävä tutkimatta.

22 §. *Valitusmenettely.* Toisena vaiheena muutoksenhakumenettelyssä olisi valitus siihen lääninoikeuteen, jonka tuomiopiirissä oikaisuvaatimukseen päätöksen antanut rekisteritoimisto on. Valitusoikeus olisi 1 momentin mukaan henkilöllä, jonka kotipaikkaa päätös koskee. Valitus olisi tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Valituksen tekemisessä ja muutoksenhaussa noudatettaisiin muutoin muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain (154/50) säännöksiä.

Henkilön oikea kotipaikka voi osoittautua olevan muun kuin sen läänin alueella olevassa kunnassa, jonka lääninoikeudessa asia on vi- reillä. Tällaisia tapauksia esiintyy käytännössä varsinkin silloin, kun lääninoikeudessa esitetään uutta selvitystä. Tarpeettoman viivytyksen ja lisäkustannusten välttämiseksi asia tulisi ratkaista siinä lääninoikeudessa, jossa se on tullut vireille. Tämän vuoksi 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että lääninoikeus voi tehdyistä vaatimuksista huolimatta päättää, että henkilön kotipaikka on toiseen läänin kuuluvassa kunnassa tai ettei maastamuuttaneella ole kotipaikkaa Suomessa.

Lääninoikeuden päätöksestä henkilö voi 3 momentin nojalla valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tällöin noudatetaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

23 §. *Eräät muutoksenhakuun liittyvät toimenpiteet.* Kotipaikkatietojen merkitseminen nopeasti väestötietojärjestelmään on välttämätöntä sen vuoksi, että valtion ja kuntien viranomaiset sekä monet julkisyhteisöt tarvitsevat toiminnassaan mahdollisimman ajantasalla olevia tietoja henkilön kotipaikasta ja osoitteesta. Tietojen nopea hyväksikäyttömahdollisuus on yleensä myös kansalaisen edun mukaista, koska hänen

ei tällöin tarvitse itse ilmoittaa osoitteensa muuttumisesta eri tahoille. Rekisteritoimisto tekisi henkilön kotipaikkaa koskevan päätöksensä perusteella heti asianmukaiset merkinnät väestötietojärjestelmään. Jos päätöksestä on valitettu, tämän tulee käydä selville rekisterimerkinnöistä.

Lääninoikeudella ja korkeimmalla hallinto-oikeudella olisi 2 momentin mukaan velvollisuus lähettää jäljennös kotipaikkaa koskevasta päätöksestään sille rekisteritoimistolle, jonka virka-alueella päätöksen mukainen kotipaikka on, jotta rekisteritoimisto voisi viipymättä tehdä sen perusteella tarpeelliset merkinnät väestötietojärjestelmään.

6 luku. Asiakirjojen julkisuus ja tietojen luovuttaminen

Säännöksiä tietopalvelujen hakumenettelystä, tietojen luovuttamisen edellytyksistä ja päätöksistä sekä luovutustavoista ja käytöstä ehdotetaan tarkistettaviksi ja täydennettäväksi väestökirjalakiin verrattuna. Ehdotetuilla säännöksillä pyritään varmistamaan, ettei rekisteröidyn yksityisyyttä eikä hänen etujaan ja oikeuksiaan perusteettomasti loukata eikä valtion turvallisuutta vaaranneta.

Henkilön oikeus tarkistaa hänestä väestötietojärjestelmään talletetut tiedot sekä niiden perustana olevat asiakirjat, muun muassa viranomaisen ilmoitukset, määräytyisi henkilörekisterilain 3 lukuun sisältyvien henkilötietojen tarkistamista koskevien säännösten ja yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain 3 a luvun asianosaisen oikeutta asiakirjaan koskevien säännösten mukaisesti.

24 §. *Selvitykset tietojen käyttötarkoituksesta ja suojauksesta.* Väestökirjaviranomaisen tulee olla riittävästi selvillä tietojen käyttötarkoituksesta. Tietopalveluasiakkaalle ehdotetaan tästä syystä säädettäväksi velvollisuus antaa selvitys tietojen käytöstä ja niiden luovuttamisen edellytyksiin liittyvistä seikoista. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota tietojen kaupalliseen hyväksikäyttöön. Sen edellytyksiä ratkaistaessa on tarvittaessa vaadittava selvitys rekisteristä, johon pyydettyjä tietoja tulisi yhdistämään, tai siitä mainos- tai mielipidetutkimusaineistosta, joka on tarkoitettu lähettää kohdehenkilöille. Käyttötarkoitusta ei tarvitsisi kuitenkaan ilmoittaa pyydettyä tilastotietoa tai yksittäin luovutettavaa osoitetietoa, koska se ei

olisi tietosuojanäkökohdat huomioon ottaen välttämätöntä ja siitä aiheutuisi näin ollen tarpeetonta byrokratiaa. Tietojen pyytäjän on myös selvitettävä, miten tietojen suojaus aiotaan järjestää, jos kysymyksessä on henkilörekisterilaisessa tarkoitettu massaluovutus.

25 §. *Luovuttamisen yleiset edellytykset.* Väestötietojärjestelmästä saisi pykälän 1 momentin nojalla luovuttaa vain ne tiedot, joita voidaan pitää tarpeellisina ilmoitettuun käyttötarkoitukseen. Luovuttamisen edellytyksiä harkittaessa olisi kiinnitettävä huomiota käyttötarkoituksen ohella tietojen määrään ja luovutus-tapaan.

Luovutuksen rajaaminen on erityisen tärkeää kaupallisessa hyväksikäytössä, mutta myös viranomaisille luovutettavien tietojen tulisi olla oikeassa suhteessa virkatehtävistä aiheutuviin tarpeisiin. Päällekkäisen rekisteröinnin ja siihen liittyvien epäkohtien välttämiseksi viranomaisille ei tulisi ilman erityistä syytä luovuttaa esimerkiksi täydellisiä luetteloita valtakunnan väestöstä.

Henkilötunnus luovutettaisiin periaatteessa vain silloin, kun se on luotettavan yksilöinnin ja tietojen käyttötarkoituksen vuoksi välttämätön ja kun tietojen pyytäjällä on tai voi olla se henkilörekisterilain tai muun lain perusteella hallussaan. Kaikissa väestötietojärjestelmästä annettavissa henkilöä koskevissa todistuksissa tulisi olla yksilöinnin varmistamiseksi nimen ohella henkilötunnus. Luovutettaessa tietoja viranomaisille ja julkisyhteisöille on yleensä tarkoituksenmukaista käyttää henkilötunnusta yksilöintitietona. Muissa tietopalveluissa sen käyttö ei yleensä ole tarpeen.

Lakiehdotuksen 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja lasten huostaanottoa koskevista sosiaalilautakunnan ratkaisuksista, vaalien ja kansanäänestysten toimittamista varten tarvittavia tietoja ääni- ja äänestys-oikeutetuista sekä avioliiton esteiden tutkintaa ja vihkimistä varten tarvittavia tietoja kirkkokuntaan tai rekisteröityyn uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumisesta ei saisi luovuttaa muille kuin tiedon ilmoittaneelle ja asianomaiselle viranomaiselle. Tämä ei kuitenkaan koskisi tietoa kirkollisesta väestörekisteriviranomaisesta. Vastaavasti voitaisiin 12 §:n 1 momentin nojalla rekisteritoimistolle kotipaikan tarkistamiseksi ilmoitettuja tietoja laitoksessa oleskelevista henkilöistä luovuttaa vain asianomaisille viranomaisille.

Henkilörekisterilain 23 §:n perusteella henkilöllä on oikeus kieltää rekisterinpitäjää käyttä-

mästä tai luovuttamasta häntä itseään koskevia tietoja suoramainontaan, puhelinmyyntiin ja muuhun suoramarkkinointiin, osoitepalveluun sekä markkina- ja mielipidetutkimukseen. Lakiehdotuksen 25 §:n 4 momentissa säädettäisiin, että henkilöllä on tämän kiello-oikeuden lisäksi oikeus kieltää osoitetietonsa luovuttaminen puhelimitse muuhun kuin viranomaisen käyttöön. Kiello-oikeus on katsottu tarpeelliseksi puhelimesta tapahtuvassa osoitepalvelussa sen vuoksi, että tällöin ei tarkisteta osoitetiedon käyttötarkoitusta.

26 §. *Tietojen luovuttaminen viranomaisille.* Viranomaiskäyttö on väestötietojärjestelmän pääasiallinen tarkoitus. Tiedot tulisi luovuttaa mahdollisimman joustavasti ja taloudellisesti ottamalla samalla riittävästi huomioon niiden suojaaminen. Kansalaisiin kohdistuvan byrokratian vähentämiseksi ja myös tietosuojanäkökohtien vuoksi pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tuomioistuimessa ja yksittäisen hallintoasian käsittelyssä tarvittavat tiedot tulisi ensisijaisesti hankkia viran puolesta. Näin pyritään vähentämään virkatodistusten ja niihin verrattavien asiakirjojen käyttöä. Henkilö voisi kuitenkin estää viran puolesta tapahtuvan tietojen hankkimisen ja niiden käyttämisen tuomioistuimessa tai yksittäisessä hallintomenettelyssä, jolloin hänen on itse toimitettava virkatodistukset tai muut luotettavat selvitykset asianomaiselle viranomaiselle. Muussa tapauksessa tietojen hankkimiseen velvoittaminen voisi tulla kysymykseen vain erityisestä syystä.

Hallinto- tai tuomioistuinmenettelyssä käytetyt henkilötiedot käyvät yleensä selville päätöksestä tai sen perusteluista taikka asianosaiselle annettavasta toimituskirjasta. Tarvittaessa voi päätöksentekoa varten hankitut tiedot tarkistaa asianomaiselta viranomaiselta.

Tietojen luovuttamista säätelevät myös eri viranomaisten toimintaa koskevat säännökset, joista on mainittu edellä 1 §:n perusteluissa.

Rakennus- ja huoneistotietoja ei saisi kotipaikan yksilöintimerkintöjä lukuun ottamatta käyttää henkilöä koskevassa päätöksenteossa, koska ne eivät ole tarkkuudeltaan henkilötietojen veroisia. Osa tiedoista on kuitenkin täysin luotettavia ja niitä käyttämällä voitaisiin hallintoratkaisuja tehtäessä vähentää tarpeetonta byrokratiaa. Edellytyksenä tulisi kuitenkin olla, että tietojen käytöstä annettaisiin asianomaiselle henkilölle selvitys. Kysymyksessä olisi näin

ollen yksityiskohtaisempi selvitysvelvollisuus kuin mitä henkilötietojen käytössä edellytetään.

27 §. *Tietojen muu luovuttaminen.* Henkilöille ja yhteisölle luovutettaisiin pykälän 1 momentin mukaan tietoja oikeuksien ja velvollisuuksien hoitamista varten. Tietoja voitaisiin luovuttaa myös suoramarkkinointiin, mielipide- ja markkinatutkimukseen, osoitepalveluun, asiakasrekisterin päivittämiseen, tieteelliseen tutkimukseen ja muuhun näihin verrattavaan tarkoitukseen ottaen huomioon tietojen luovuttamiselle säädetyt yleiset edellytykset, otantaperusteita koskevat rajoitukset sekä massaluovutukselle ja arkaluonteiselle otannalle säädetyt rajoitukset. Laissa mainittujen käyttötarkoitusten lisäksi kysymykseen voisi tulla esimerkiksi matrikkeliä laatiminen.

Säädettäessä tietojen luovuttamisesta mainontaan ja suoramarkkinointiin sekä muihin kaupallisiin tarkoituksiin on yhtenä näkökohdana, että tarkoituksenmukainen tiedonsaanti väestötietojärjestelmästä voi vähentää laajojen kaupallisten henkilörekisterien tarvetta. Tällöin tietosuojaan liittyvät riskit olisivat helpommin hallittavissa. Kansalaisten yksityisyyden ja tietosuojan turvaamisen kannalta ei ole estettä sille, että mainonta ja suoramarkkinointi pyritään kohdentamaan juuri niille henkilöille, jotka ovat todennäköisesti asiasta kiinnostuneita. Kysymys on tällöin yleensä sekä yritysten että asiakkaiden etujen mukaisesta markkinoinnista.

Henkilötietojen otantaperusteina massaluovutuksessa tulisivat kysymykseen nimi, vähintään kuuden viikon ikä, sukupuoli, äidinkieli, ammatti, kotipaikka ja osoite. Käytännössä tärkeimmät otantaperusteet olisivat nimi ja osoite. Niitä käytetään muun muassa silloin, kun aineistosta poistetaan moninkertaisten postilähetysten välttämiseksi sellaiset henkilöt, jotka ovat sekä väestötietojärjestelmän otannassa että asiakkaan omassa rekisterissä. Osoitetta käytetään otantaperusteena myös silloin, kun postitus halutaan kohdistaa vain tietylle alueelle. Lisäksi postitusaineisto halutaan yleensä ryhmitellä alueittain postituksen helpottamiseksi.

28 §. *Tietojen luovutustapa.* Eräkäyttöisissä tietopalveluissa sekä tiettyjen valintaperusteiden mukaan määräytyvissä otannoissa tiedot annettaisiin yleensä tietoliikenneyhteyksiä käyttäen magneettinauhoilla tai levykkeillä. Tietoja voitaisiin luovuttaa myös asiakirjoina tai muu-

toin kirjallisesti. Suorakäyttöiset tietopalvelut annettaisiin tietokoneen päätteellä tai tarkoitukseen soveltuvalla palvelupuhelimella. Muita kuin osoitetietoja luovutettaessa kysymykseen tulevat kuitenkin vain varmennetut puhelinyhteydet, joita voivat käyttää vaadittavan luvan saaneet asiakkaat.

Tietojen poiminta- ja tulostusohjelmistojen laatiminen kutakin asiakasta varten erikseen ei ole aina välttämätöntä. Samantapaisia tehtäviä hoitavat viranomaiset ja muut asiakkaat voitaisiin useissa tapauksissa jakaa tietotarpeiden perusteella suurempiin ryhmiin, joihin kuuluville tietohuolto järjestettäisiin teknisesti samalla tavoin.

Väestötietojärjestelmän eräkäyttöiset palvelut olisivat asiakkaiden käytettävissä tarvittaessa useita kertoja viikossa. Tietojen suorakäyttö olisi mahdollista kaikkina päivinä ja vuorokauden aikoina. Nämä käyttömuodot edellyttävät kuitenkin asioiden käsittelyn merkittävää yksinkertaistumista sekä tehokasta tietojärjestelmien ja laitteistojen suojausta, mitkä kysymykset on ratkaistava erikseen kussakin tapauksessa.

Väestökirjanpidon asiakirjoja voitaisiin 2 momentin mukaan tutkia viranomaisen luvalla ja valvonnassa virkatehtäviä tai tieteellistä tutkimusta taikka muuta niihin verrattavaa tarkoitusta varten, esimerkiksi sukututkimusta tehtäessä. Koska ulkopuolisen oleskeluun rekisteriviranomaisen toimitiloissa voi liittyä tietosuoja-rikkejä, lupaa ei tulisi ulottaa esimerkiksi kaupallisia tarkoituksia varten tehtäviin markkinointi-, mielipide- tai muihin tutkimuksiin.

29 §. *Massaluovutuksen ja arkaluonteisen otannan edellytykset.* Väestötietojärjestelmän tietojen massaluovutuksesta ja arkaluonteisesta otannasta otettaisiin lakiin erityissäännös.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan perusteella tietojen luovuttamisesta päättävän viranomaisen olisi tutkittava, ovatko luovutettavat tiedot kaikilta osin sellaisia, että luovutuksensaajalla on oikeus tallettaa ne henkilörekisteriin. Tällöin on otettava huomioon muun muassa henkilörekisterilain 5 §:n yhteys- ja tarpeellisuusvaatimukset ja niitä täydentävät henkilörekisteriasetuksen (476/87) säännökset. Vaikka luovutuksensaajalla olisikin oikeus tallettaa pyydetty tiedot henkilörekisteriin, massaluovutuksen ja arkaluonteisen otannan edellytyksenä olisi lisäksi, että henkilötietojen luovutus ja

käyttö eivät vaaranna rekisteröidyn yksityisyyden suojaa, hänen etujaan tai oikeuksiaan taikka valtion turvallisuutta.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan perusteella tietojen massaluovutus tai arkaluonteiseen otantaan perustuva luovutus olisi sallittua myös silloin, kun tietojenluovutuksesta säädettäisiin erikseen muualla laissa.

Säännös syrjäyttäisi erityissäännöksenä yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain 18 a §:n, jossa määritellään, missä tapauksissa viranomaisten rekisteristä voidaan luovuttaa henkilötietoja massaluovutuksena tai arkaluonteisena otantana. Pykäläehdotuksen ja yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain 18 a §:n välinen merkittävin ero olisi siinä, että väestötietoja voitaisiin ehdotuksen mukaan luovuttaa laajemmin kuin viimeksi mainitun lain mukaan olisi mahdollista. Ehdotetun säännöksen nojalla massaluovutus ja arkaluonteiseen otantaan perustuva luovutus olisivat laissa säädettyin edellytyksin mahdollisia tietojen käyttötarkoituksesta riippumatta.

Milloin hakijalla ei ole henkilörekisterilain mukaista oikeutta tallettaa luovutettavia tietoja henkilörekisteriin, olisi yksittäistapauksessa massaluovutus tai arkaluonteiseen otantaan perustuva luovutus mahdollista, jos tietosuojalautakunta on antanut siihen poikkeusluvan. Lupa voitaisiin myöntää, mikäli siten voitaisiin merkittävästi yksinkertaistaa asioiden hallinnollista tai muuta käsittelyä. Kysymys voisi olla viranomaisten tai esimerkiksi pankkien taikka vakuutuslaitosten toimintojen järkeistämisestä. Lisäedellytyksenä on kuitenkin, että rekisteröidyn yksityisyyden sekä hänen etujensa ja oikeuksiensa ja valtion turvallisuuden vaarantuminen voidaan estää. Säädettyjen edellytysten täytyessäkin poikkeusluvan myöntäminen olisi tietosuojalautakunnan harkinnassa.

Lakiehdotuksessa ei säädetä velvollisuutta kuulla tietosuojavaltuutettua tietojen luovutusmenettelyn yhteydessä. Yhtenäisen käytännön saavuttamiseksi olisi kuitenkin aiheellista, että rekisteriviranomaiset olisivat tietosuojavaltuutetun toimistoon yhteydessä erityisesti silloin, kun kysymys olisi 1 momentin 1 kohtaan perustuvasta yhtä kuntaa suuremman alueen väestötietojen luovuttamisesta.

30 §. *Luovutettujen tietojen käyttö.* Väestötietojärjestelmästä on tarkoitus 25 §:n 1 momentin nojalla luovuttaa mahdollisimman tarkasti rajattuina ne tiedot, jotka todetaan tarpeellisiksi ilmoitettuun käyttötarkoitukseen. Tietojen toi-

senlainen käyttö voisi vaarantaa tietosuojaa ja kansalaisten yksityisyyden suojaa. Tiettyyn tarkoitukseen annetut tiedot eivät myöskään aina ole riittäviä käytettäväksi muissa yhteyksissä. Näistä syistä tietojen käyttö muuhun kuin ilmoitettuun tarkoitukseen ehdotetaan kiellettäväksi.

Väestötietojärjestelmästä annettavien yksittäisiä henkilöitä koskevien virka- ja vastaavien todistusten sekä puhelinpalveluina annettavien osoitetietojen edelleen luovuttamista ei rajoiteta. Koska todistuksessa olisi aina mainittu tarkoitus, jota varten se on annettu, väärinkäytösten mahdollisuus olisi vähäinen. Toisaalta edelleen luovutuksen valvonta olisi näissä tapauksissa lähes mahdotonta.

31 §. *Tietojen luovuttamisesta päättävä viranomainen.* Väestörekisterikeskus luovuttaisi tietoja, kun kysymyksessä olisivat valtakunnalliset tai usean rekisteritoimiston virka-alueen tiedot. Luovutukset käsittäisivät tällöin yleensä suuria tietomääriä. Väestörekisterikeskus päättäisi lisäksi tietojen, lähinnä virkatodistusten luovuttamisesta sen säilytettävänä olevasta rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien jäsenluetteloarkistosta. Mainittu arkisto annettiin väestörekisterikeskuksen hoidettavaksi, kun rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien asema väestökirjaviranomaisina päättyi vuoden 1971 alusta. Virasto päättäisi lisäksi luvasta tutkia sen hallussa olevia asiakirjoja ja muuta väestökirjanpitoaineistoa. Samoin se päättäisi tietojen luovuttamisesta ulkomaille silloin, kun kysymyksessä ei ole yksittäinen tieto, todistus tai muu asiakirja.

Muissa tapauksissa rekisteritoimistot päättäisivät tietojen luovuttamisesta. Ne antaisivat väestötietojärjestelmästä oman virka-alueensa väestöä, kiinteistöjä sekä rakennuksia ja huoneistoja koskevia tietoja. Ne luovuttaisivat lisäksi yksittäisiä tietoja koko maan väestöstä, kiinteistöstä ja rakennuksista, joten tavanmukaisen kotipaikkatodistuksen ja virkatodistuksen voisi useissa tapauksissa saada mistä tahansa rekisteritoimistosta. Lisäksi rekisteritoimisto antaisi luvan väestötietojen tutkimiseen.

32 §. *Tietojen luovuttamista koskeva päätös.* Tietojen luovuttaminen tietoliikenneyhteyksin tai muuten konekielisesti edellyttäisi aina kirjallista päätöstä, samoin massaluovutus ja arkaluonteinen otanta. Käytännön syistä kirjallista päätöstä ei tarvitsisi tehdä annettaessa tavanomaisia todistuksia tai niihin verrattavia asiakirjoja. Pieniäkin tietomääriä luovutettaes-

sa olisi kuitenkin esimerkiksi laskutusmerkin-
nät tehtävä siten, että tietojen saaja on myöhemmin mahdollista selvittää. Päätökseen olisi liitettävä tarpeelliset ohjeet tietojen käytöstä ja suojauksesta.

33 §. *Muutoksenhaku tietojen luovuttamista koskevasta päätöksestä.* Rekisteritoimistojen ja väestörekisterikeskuksen tietojen luovuttamista koskevaan päätökseen haettaisiin muutosta siten kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. Rekisteritoimiston päätöksestä valitettaisiin ensi vaiheessa läänioikeuteen ja sen jälkeen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Väestörekisterikeskuksen päätöksestä valitettaisiin korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

7 luku. Maksut

34 §. *Tietopalvelujen maksut.* Väestötietojärjestelmän tietopalveluista perittäisiin pykälän 1 momentin mukaan maksuja valtion maksuperustelaissa (150/92) säädettyjen perusteiden mukaisesti.

Maksu voitaisiin määrätä perittäväksi suoritteen omakustannusarvoa alempana tai jättää kokonaan perimättä valtion maksuperustelaisissa säädettyjen yleisten perusteiden nojalla. Ehdotetussa laissa säädettäisiin lisäksi, että tietopalvelusta perittävä maksu voitaisiin määrätä suoritteen omakustannusarvoa alemmaksi silloin, kun tietojen saaja osallistuu merkittävässä määrin väestötietojen ylläpitoon. Tällaisia tapauksia olisivat muun muassa kunnat ja evankelisluterilaisen kirkon sekä ortodoksisen kirkkokunnan viranomaiset.

8 luku. Salassapito- ja rangaistussäännökset

35 §. *Salassapitovelvollisuus.* Velvollisuus olla luvattomasti ilmaisematta väestötietojärjestelmästä tai siihen liittyvistä asiakirjoista saamia tietoja koskee järjestelmän ylläpitämiseen osallistuvia virka- ja työsopimussuhteisia henkilöitä sekä toimeksiantotehtävissä ja asiantuntijoina toimivia. Salassapitovelvollisuus koskee samoin niitä, jotka tutkivat tietoja 28 §:n 2 momentin nojalla sekä rakennuksen omistajaa tai tämän edustajaa, joka käsittelee muuttoilmoituksia ja maastamuuttoilmoituksia.

36 §. *Väestökirjanpitorikkomus.* Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä voisi pykälän 1

momentin mukaan seurata sakkorangaistus. Tämä väestökirjanpitorikkomus saattaa kuitenkin olla niin vähäinen, että rangaistuksen tuomitseminen olisi kohtuutonta. Väestökirjanpitorikkomuksesta voitaisiin jättää ilmoitus tekemättä, syyte nostamatta tai rangaistukseen tuomitsematta tällaisessa tapauksessa samoin silloin, kun henkilö on kehotuksen saatuaan täyttänyt velvollisuutensa.

37 §. *Väestötietojen salassapitovelvollisuuden rikkominen.* Henkilö, joka on 35 §:n vastaisesti ilmaissut sivulliselle väestötietojärjestelmän tietoja, on tuomittava salassapitovelvollisuuden rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi, jollei teko ole muun lain, esimerkiksi rikoslain nojalla ankarammin rangaistava. Virkamiesten ja julkisyhteisöjen työntekijöiden osalta sovelletaan rikoslain 40 luvun 5 §:n säännöksiä.

9 luku. Erinäiset säännökset

38 §. *Kirkollisten viranomaisten väestörekisterinpitotehtävät.* Evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkkokunta toimisivat toistaiseksi väestörekisteriä ja siten myös väestötietojärjestelmää ylläpitävinä viranomaisina. Ne pitäisivät kirkollista väestörekisteriä seurakuntiansa jäsenistä. Tätä tehtävää ohjaisivat asianomaista kirkkokuntaa koskevien säännösten lisäksi soveltuvin osin tämän lain 4—7, 24—30, 32, 35—37 ja 43 §:n säännökset. Kirkollisen viranomaisen toimivalta määräytyisi sen mukaan, missä henkilöllä on kotipaikka, jollei erikseen toisin säädetä. Seurakunnat voisivat käyttää väestötietojärjestelmää hyväkseen omassa rekisterinpidossaan. Lisäksi ne voisivat tallettaa rekisteritoimiston luvalla tietoja väestötietojärjestelmään, jos niillä on siihen tekniset edellytykset.

Kirkolliset väestörekisteriä pitävät viranomaiset voisivat käyttää väestötietojärjestelmää hyväksi esimerkiksi antaessaan virkatodistuksia.

39 §. *Muutoksenhaku kirkollisen viranomaisen päätökseen.* Jos henkilö pitää evankelis-luterilaisen kirkon tai ortodoksinen kirkkokunnan viranomaisen väestörekisterin pitoon liittyvää, hänen yksityistä oikeuttaan koskevaa ratkaisua virheellisenä, hän voisi vaatia siihen kirjallisesti oikaisua. Oikaisuvaatimus olisi tehtävä asian ratkaisulle viranomaiselle. Jos oikaisuvaatimus hylätään tai jätetään tutkimatta, kirkolli-

sen viranomaisen on saatettava asia rekisteritoimiston käsiteltäväksi kahden viikon kuluessa oikaisuvaatimuksen saapumisesta.

Oikaisuvaatimuksen käsitelisi 2 momentin mukaan se rekisteritoimisto, jonka virka-alueella oikaisuvaatimuksen tekijällä on tai on viimeksi ollut kotipaikka. Jos henkilöllä ei ole koskaan ollut kotipaikkaa Suomessa, asian käsitelisi Helsingin kihlakunnan rekisteritoimisto. Näin meneteltäisiin myös silloin, kun henkilön viimeinen kotipaikka Suomessa on ollut luovutetulla alueella.

Muutoksen hakemisesta rekisteritoimiston ja lääninoikeuden päätökseen olisi soveltuvin osin voimassa, mitä 22 §:ssä säädetään.

Vuonna 1990 haettiin kirkollisten väestörekisteriviranomaisten ratkaisuihin oikaisua rekisteritoimistolta 17 tapauksessa.

40 §. *Ylläpitokustannukset.* Väestötietojärjestelmän ylläpitämisestä aiheutuvat kustannukset, lukuun ottamatta evankelis-luterilaiselle kirkolle ja ortodoksiselle kirkkokunnalle sekä kunnille aiheutuvia kustannuksia, maksetaan valtion varoista. Nämä kustannukset olivat vuonna 1991 yhteensä noin 160 miljoonaa markkaa.

41 §. *Tarkemmat säännökset.* Tarkemmat säännökset lain täytäntöönpanosta annettaisiin väestötietoasetuksessa.

10 luku. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

42 §. *Voimaantulo.* Laki on tarkoitus saattaa voimaan noin kuuden kuukauden kuluessa sen hyväksymisestä. Lailla kumottaisiin vuonna 1969 annettu väestökirjalaki.

43 §. *Siirtymäsäännökset.* Tietoja, joita ei ole talletettu konekielisessä muodossa, säilytettäisiin väestökirjalaissa tarkoitetuissa väestökirjoissa tai niihin kuuluvissa asiakirjoissa. Niitä ovat henkikirja, kotipaikkarekisteri ja väestörekisteri. Tietojen luovuttamisesta päättäisi tällöin se viranomainen, jonka hallussa asiakirja on eli väestörekisterikeskus, rekisteritoimisto, kirkollinen väestörekisterin pitäjä tai arkistoviranomainen. Tietojen luovutuksessa noudatettaisiin soveltuvin osin tämän lain säännöksiä luovutuksen edellytyksistä, luovutustavoista, luovutettujen tietojen käytöstä, päätöksen tekemisestä ja muutoksenhausta. Väestökirjoihin ja niihin kuuluviin asiakirjoihin sisältyviä, henkilörekisterilain 6 §:n mukaan arkaluontoiseksi katsottavia tietoja ei saisi luovuttaa muille kuin

asianomaisille viranomaisille. Väestökirjassa oleva tieto olisi kuitenkin julkinen, kun asianomaisen henkilön kuolemasta on kulunut 25 vuotta.

Väestökirjalain kumoamisen yhteydessä ei ole pidetty tarpeellisenä muuttaa muiden lakien ja asetusten viittaussäännöksiä väestökirjakiin, vaan tällöin noudatettaisiin 2 momentin mukaan soveltuvin osin väestötietojärjestelmästä annettua lakia. Viittaussäännösten muuttaminen on tarkoituksenmukaista siinä yhteydessä, kun lainsäädäntö muuttuu väestökirjanpito tehtävien siirtyessä valtion hoidettavaksi.

Useissa säännöksissä on viitattu oikeuden tai velvollisuuden määräytymisen perusteena henkikirjoitus- tai tammikuun ensimmäisen päivän kotipaikkaan, samoin henkikirjoitettuun tai tammikuun ensimmäisen päivän asukasmäärään. Näissä tapauksissa tulisivat sovellettaviksi 18 §:n säännökset. Viittaussäännösten muuttaminen ei ole tässä vaiheessa tarkoituksenmukaista sen vuoksi, että kotipaikkalainsäädäntö on tarkoitus uudistaa kokonaisuudessaan lähitulevaisuudessa.

1.2. Väestökirjahallinnosta annettu laki

Väestökirjahallinnosta annettuun lakiin ehdotettavat muutokset aiheutuvat väestökirjalain kumoamisesta sekä ehdotetun väestötietolain ja väestökirjahallinnosta annetun lain sanamuotojen ja käytettävien käsitteiden yhtenäistämistä.

1 ja 8 §. Lain 1 §:n 1 momentin ja 8 §:n sanamuotoja ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että väestökirjanpidon sijasta käytettäisiin väestötietojärjestelmän käsitettä yhteneväisesti ehdotetun väestötietolain kanssa.

3 §. Väestörekisterikeskuksen tehtävänä olisi, kuten nykyisenkin säännöksen mukaan, keskusviranomaisena kehittää, ohjata ja valvoa järjestelmää. Muista väestörekisterikeskuksen tehtävistä säädettäisiin erikseen. Väestötieto-

lain 2 §:n mukaan väestörekisterikeskus olisi vastuussa väestötietojärjestelmän asianmukaisesta toimivuudesta. Väestötietolakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset myös tietojen tarkistukseen ja luovuttamiseen liittyvistä tehtävistä.

4 §. Säännöksessä viitataan väestökirjalakiin, jossa säädetään rekisteritoimistojen väestökirjanpitoon liittyvistä tehtävistä. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä rekisteritoimistojen väestötietojärjestelmään liittyvien tehtävien osalta viitattaisiin ehdotetun väestötietolain säännöksiin.

5 §. Rekisteritoimiston virka-alueen määräisi sisäasiainministeriö. Nykyisen lain mukaan virka-alueena on kihlakunta. Väestökirjahallinnossa luovuttaisiin kihlakuntajaon käyttämisestä tässä vaiheessa, sillä valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista annetun lain (126/92) mukaisesti kihlakuntajako otetaan laaja-alaisempaan valtion paikallishallinnon käyttöön.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetun väestötietolain nojalla annettaisiin asetus. Luonnos asetukseksi väestötietojärjestelmästä toimitetaan eduskunnalle myöhemmin käytettäväksi esityksen käsittelyn yhteydessä.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan noin kuuden kuukauden kuluttua niiden hyväksymisestä. Ennen lakien voimaantuloa voitaisiin kuitenkin ryhtyä niiden täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Väestötietolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Väestötietoja kerätään, talletetaan ja luovutetaan siten kuin tässä laissa säädetään. Tietojen ilmoittamisesta väestötietojärjestelmään, tietojen luovuttamisesta ja tietosuojasta on lisäksi voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

Yleisten asiakirjain julkisuudesta annettua lakia (83/51) sovelletaan väestötietojärjestelmään vain siltä osin kuin kysymys on asianosaisen oikeudesta asiakirjaan.

2 §

Väestötietojärjestelmä

Väestötietojärjestelmä on automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidettävä yhtenäinen tietojärjestelmä, joka muodostuu alueellisista rekistereistä.

Rekisteritoimisto vastaa virka-alueensa rekisteritiedoista ja niiden ylläpidosta.

Väestörekisterikeskus vastaa väestötietojärjestelmän yleisestä toimivuudesta ja rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä.

3 §

Väestötietojen käyttötarkoitus

Väestötietojärjestelmän henkilötietoja pidetään henkilön yksilöintiä sekä henkilö- ja perheoikeudellisen aseman ja toimivaltaisuuden selvittämistä varten. Kiinteistö-, rakennus- ja huoneistotietoja pidetään kotipaikan yksilöintiä sekä rakennusten ja huoneistojen teknisten ominaisuuksien selvittämistä varten.

Tiedot on tarkoitettu käytettäväksi tuomioistuinmenettelyssä, hallinnollisessa päätöksenteossa, tieteellisessä tutkimuksessa, tilastojen laatimisessa, asiakasrekisterien ajantasallapidossa, mielipide- ja markkinatutkimuksessa, suora-

markkinoinnissa sekä muussa osoitepalvelussa. Rakennus- ja huoneistotietoja saa käyttää henkilöä koskevassa päätöksenteossa kuitenkin vain jäljempänä tässä laissa säädettyin edellytyksin.

2 luku

Väestötietojärjestelmän tiedot

4 §

Väestötietojärjestelmään talletettavat henkilötiedot

Suomen kansalaisesta talletetaan siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään:

1) henkilön tunnistetietoina henkilötunnus, nimi, osoite ja kotipaikka sekä sellaiset tiedot kiinteistöstä, rakennuksesta ja huoneistosta, jotka yksilöivät hänen kotipaikkansa;

2) perheoikeudellista asemaa kuvaavat vanhempiä, avioliittoa, puolisoa ja lapsia koskevat tiedot;

3) kansalaisuutta, toimivaltaisuutta ja kuolinajankäytökä koskevat tiedot; sekä

4) henkilön ilmoittamat tiedot äidinkielestä, ammatista ja tietojen luovuttamista koskevista rajoituksista.

Asianomaisten viranomaisten käyttöä varten talletetaan lisäksi:

1) tiedot lasten huostaanottoa koskevista sosiaalilautakunnan ratkaisuista;

2) vaalien ja kansanäänestysten toimittamista varten tarvittavat tiedot ääni- ja äänestys-oikeutetuista; sekä

3) avioliiton esteiden tutkintaa ja vihkimistä varten tarvittavat tiedot kirkkokuntaan tai rekisteröityyn uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumisesta.

Ulkomaalaisesta voidaan tallettaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot, jos se on Suomessa asumisen tai työskentelyn, Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämisen tai muun erityisen syyn johdosta tarpeen. Tietojen tallettamisen edellytyksenä

on, että niistä on saatu luotettava selvitys. Tietoja ei kuitenkaan talleteta ulkomaalaisesta, joka on:

1) vieraan valtion Suomessa olevan diplomaattisen tai muun edustuston taikka lähetetyn konsulin viraston palveluksessa;

2) Yhdistyneiden Kansakuntien, sen erityisjärjestön tai sellaiseen rinnastettavan muun kansainvälisen järjestön palveluksessa; tai

3) edellä 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun henkilön perheenjäsen tai hänen yksityisessä palveluksessaan, ellei rekisteritoimisto erityisestä syystä toisin määrää.

5 §

Väestötietojärjestelmään talletettavat muut tiedot

Kiinteistöistä, rakennuksesta ja huoneistosta väestötietojärjestelmään talletettavista tiedoista säädetään asetuksella.

Väestötietojärjestelmään voidaan tehdä rekisterinpidossa tarpeellisia kirjaamismerkintöjä sekä tietopalvelussa tarpeellisia asiakasmerkintöjä.

6 §

Tietojen tarkistaminen

Henkilötietoja pidetään luotettavana selvityksenä henkilöstä ja hänen perheoikeudellisesta asemastaan, jollei toisin näytetä.

Rekisteritoimiston on tarkistettava tietoja säännöllisesti niiden luotettavuuden varmistamiseksi. Väestörekisterikeskus päättää laajoista ja erityisiä kustannuksia aiheuttavista tarkistuksista rekisteritoimistoja kuultuaan.

Tarkistusten ajankohta ja laajuus sekä niiden kohteena olevat tiedot on määrättävä siten, että tiedot tulevat tarkistetuiksi tarpeellisilta osin vähintään kerran kymmenessä vuodessa.

7 §

Muuttuneiden tietojen arkistointi

Kun väestötietojärjestelmän tiedot ovat muuttuneet, aikaisemmat tiedot on säilytettävä erikseen arkistoituina, jollei niiden käyttötarve ole säännöllistä. Tieto lapsen huostaanotosta on kuitenkin viipymättä poistettava väestötietojärjestelmästä huostaanoton päättyttyä.

3 luku

Ilmoitusvelvollisuus ja tietojen tallettaminen

8 §

Tietojen ilmoittaminen ja tallettaminen

Edellä 4 ja 5 §:ssä säädettyjen tietojen ja niitä koskevien muutosten ilmoittamisesta väestötietojärjestelmään on voimassa, mitä erikseen tai jäljempänä säädetään.

Tiedot voidaan ilmoittaa tallettavaksi myös tietoliikenneyhteyksin tai muutoin konekielisesti. Tätä koskevan luvan myöntää ilmoitusvelvolliselle rekisteritoimisto, jos ilmoitukset käsittelevät vain sen virka-alueen tietoja, ja muutoin väestörekisterikeskus kuultuaan asianomaisia rekisteritoimistoja.

Rekisteritoimiston ja väestörekisterikeskuksen on huolehdittava siitä, että tiedot talletetaan väestötietojärjestelmään ilman aiheetonta viivytystä.

9 §

Suomen kansalaisen ilmoitusvelvollisuus

Suomen kansalaisen on pyynnöstä annettava 4 §:ssä tarkoitettujen tietojen tarkistamista varten tarpeelliset selvitykset.

Henkilön on tehtävä itsestään ja kanssaan muuttaneista perheenjäsenistään muuttoilmoitus uuden asuinpaikkansa rekisteritoimistolle siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Muuttoilmoitus on tehtävä, jos oleskelu on tarkoitettu kestäämään yli kuukauden, ja myös silloin, kun tilapäinen oleskelu asuinpaikassa muuttuu pysyväksi. Rekisteritoimisto voi myöntää omalla virka-alueellaan poikkeuksen muuttoilmoituksen tekemisestä, jos henkilö työtehtävän tai muun siihen verrattavan syyn vuoksi joutuu toistuvasti muuttamaan tilapäisesti asuntoa ja jos henkilön kotipaikka sekä osoite ovat rekisteritoimiston tiedossa.

Suomesta muuttavan on tehtävä itsestään ja kanssaan muuttavista perheenjäsenistään maastamuuttoilmoitus siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Ilmoitus tehdään sille rekisteritoimistolle, jonka virka-alueella henkilöllä on kotipaikka. Ilmoitus on tehtävä, jos oleskelu ulkomailla on tarkoitettu kestäämään yli kolme kuukautta, ja myös silloin, kun tilapäinen oleskelu ulkomailla muuttuu pysyväksi.

10 §

Ulkomaalaisen ilmoitusvelvollisuus

Ulkomaalaisen ilmoitusvelvollisuudesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 9 §:ssä säädetään Suomen kansalaisen ilmoitusvelvollisuudesta.

Ulkomaalaisen, jonka oleskelu Suomessa on tarkoitettu kestämään tai on kestänyt vähintään yhden vuoden, on lisäksi ilmoitettava 4 §:ssä säädettyt tiedot. Henkilön on esitettävä luotettava selvitys väestötietojärjestelmään ilmoittamistaan tiedoista.

11 §

Ilmoitusvelvollisuus muutettaessa Pohjoismaiden välillä

Kun henkilö muuttaa Suomesta Islantiin, Norjaan, Ruotsiin tai Tanskaan taikka mainituista maista Suomeen, noudatetaan tämän lain ohella Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välistä väestörekisteriä koskevaa sopimusta (SopS 49/90).

12 §

Eräiden laitosten ja sosiaalilautakunnan ilmoitusvelvollisuus

Hoito-, huolto- ja rangaistuslaitoksen on ilmoitettava henkilön kotipaikan tarkistamista varten tammikuun aikana rekisteritoimistolle laitoksessa ilmoitushetkellä yli kolme kuukautta olleista henkilöistä. Rekisteritoimisto voi määrätä muunkin ajankohdan tietojen ilmoittamiselle.

Sosiaalilautakunnan on ilmoitettava lapsen huostaanotosta ja vahvistamastaan lapsen huoltoa koskevasta sopimuksesta.

13 §

Rakennuksen ja huoneiston omistajan tai haltijan ilmoitusvelvollisuus

Rakennuksen omistajan tai haltijan taikka näiden edustajan on huolehdittava rakennuksessa asuvien henkilöiden 9 §:ssä ja 10 §:n 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten toimittamisesta rekisteritoimistolle.

Rakennuksen omistajan tai tämän edustajan on annettava rakennuksesta väestötietojärjestelmään talletettavat tiedot sekä niiden tarkistamista ja virallisen tilaston laatimista varten tarpeelliset tiedot.

Huoneiston omistajan tai haltijan on annet-

tava huoneistosta 2 momentissa tarkoitettut tiedot. Myös rakennuksen omistaja tai tämän edustaja on velvollinen tarvittaessa antamaan tiedot.

Kunnan viranomaiset ovat velvollisia avustamaan 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen tietojen hankkimisessa, jollei niitä ole saatu rakennuksen tai huoneiston omistajalta tai haltijalta taikka näiden edustajalta.

14 §

Kiinteistöjä, rakennuksia, huoneistoja ja rakentamista koskeva viranomaisen ilmoitusvelvollisuus

Kunta on velvollinen ilmoittamaan väestötietojärjestelmää ja virallisen tilaston laatimista varten tarpeelliset tiedot rakentamisesta sekä rakennuksista ja huoneistoista siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Kiinteistötietojärjestelmää ylläpitävän viranomaisen ja muiden valtion viranomaisten sekä tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa kiinteistöjä, rakennuksia tai huoneistoja koskevia tietoja säädetään tarkemmin asetuksella.

4 luku

Kotipaikka

15 §

Kotipaikan määräytyminen

Henkilöllä on jäljempänä säädettyin poikkeuksin kotipaikka siinä kunnassa, jossa hänellä kulloinkin on varsinainen asunto ja koti. Jos henkilöllä on useita asuntoja, hänen varsinainen asuntonsa ja kotinsa on siellä, missä hänellä on yhteinen koti aviopuolisonsa ja lastensa kanssa. Jos asunnot ovat tällöin samanveroiset tai jos yhteistä kotia ei ole, kotipaikka on siinä kunnassa, jossa henkilö pääasiallisesti oleskelee.

Jos henkilöllä ei ole varsinaista asuntoa ja kotia missään kunnassa, hänen kotipaikkansa on siinä kunnassa, jossa hän pääasiallisesti oleskelee. Jollei siitä saada selvitystä, kotipaikka on siinä kunnassa, jonka väestöön hänen katsotaan kuuluvan tai viimeksi kuuluneen työnsä, tulojen tai muiden olosuhteiden perusteella.

Sosiaalilautakunnan huostaan otetun henkilön kotipaikka on siinä kunnassa, jonka sosiaalilautakunta on päättänyt mainitusta toimesta.

16 §

Maahan muuttaneen ulkomaalaisen kotipaikka

Maahan muuttaneella ulkomaalaisella on kotipaikka Suomessa, jos oleskelu on tarkoitettu kestämään tai on kestänyt vähintään yhden vuoden. Erityisestä syystä ulkomaalaisella voidaan katsoa olevan kotipaikka Suomessa vuotta lyhyemmänkin oleskelun perusteella. Kotipaikka määräytyy muutoin siten kuin tässä luvussa säädetään.

17 §

Kotipaikan pysyvyys

Henkilön kotipaikka ei muutu sen johdosta, että hän:

- 1) oleskelee tilapäisesti ulkomailla;
- 2) on laivaväkeen kuuluvana merillä;
- 3) on virka- tai työsopimussuhteessa Suomen valtioon ja palvelee ulkomaanedustustossa;
- 4) on hoidettavana sairaalassa tai muussa siihen verrattavassa laitoksessa;
- 5) suorittaa asevelvollisuutta; tai
- 6) suorittaa rangaistusta laitoksessa.

Henkilön kotipaikka ei myöskään muutu sen johdosta, että hän on tilapäisesti poissa kotipaikaltaan opiskelun, sairauden, eduskunnan tai valtioneuvoston jäsenyyden taikka muun julkisen luottamustoimen, lyhytaikaisen työsuhteen tai muun näihin rinnastettavan satunnaisen oleskelun vuoksi.

18 §

Vuoden vaihteen asukasluku ja kotipaikka

Väestötietojärjestelmään otetaan tieto siitä, mikä on kunnan asukasluku vuoden vaihteessa, ja siitä, missä kunnassa henkilöllä on sanottuna aikana ollut tässä laissa tarkoitettu kotipaikka. Tällöin otetaan huomioon viimeistään asianomaisen vuoden maaliskuun 31 päivänä väestötietojärjestelmään talletetut tiedot.

5 luku

Kotipaikkaa koskeva päätös, sen tiedoksi antaminen ja muutoksenhaku

19 §

Rekisteritoimiston päätös kotipaikasta

Saatuaan muuttoilmoituksen rekisteritoimiston on tehtävä viipymättä päätös henkilön

kotipaikasta. Kun rekisteritoimisto on vastaanottanut maastamuuttoilmoituksen muutosta muualle kuin Pohjoismaihin, sen on tehtävä viipymättä päätös siitä, onko henkilöllä enää kotipaikkaa Suomessa tai onko maasta muuttaneen ulkomaalaisen tietojen ylläpito lopetettava.

Jos henkilö on laiminlyönyt muuttoilmoituksen tai maastamuuttoilmoituksen tekemisen, on rekisteritoimiston, joka katsoo henkilön muuttaneen virka-alueelleen tai jonka virka-alueella ulkomaille muuttaneella on ollut viimeksi kotipaikka, kehotettava häntä määräajassa täyttämään ilmoitusvelvollisuutensa ja samalla ilmoitettava, ettei laiminlyönti estä ratkaisemasta asiaa. Määräajan kuluttua rekisteritoimiston on viipymättä tehtävä päätös asiasta.

Kehotus maastamuuttoilmoituksen tekemiseen voidaan erityisestä syystä jättää antamatta. Rekisteritoimisto voi tällöin ratkaista asian, jos sillä on luotettava selvitys henkilön muuttamisesta vakituiseksi ulkomaille.

Jos henkilöllä muusta kuin 2 momentissa mainitusta syystä ei ole kotipaikkaa missään kunnassa, tulee rekisteritoimiston, jonka virka-alueella henkilö pääasiassa oleskelee, tehdä päätös kotipaikasta.

20 §

Päätöksen tiedoksianto

Rekisteritoimiston on annettava henkilölle tiedoksi hänen kotipaikkaansa koskeva päätös, jos se ei ole muuttoilmoituksen tai maastamuuttoilmoituksen mukainen tai jos rekisteritoimisto on tehnyt päätöksen muutoin kuin henkilöä koskevan muuttoilmoituksen perusteella. Päätökseen on liitettävä ohjeet oikaisuvaatimuksen tekemisestä.

Jollei muuta näytetä, henkilön katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun se on annettu postin kuljetettavaksi hänen ilmoittamaansa tai rekisteritoimistossa viimeksi tiedossa olevaan osoitteeseen.

21 §

Oikaisuvaatimusmenettely

Henkilö, jonka kotipaikkaa päätös koskee, saa vaatia päätöksen tehneeltä rekisteritoimistolta kirjallisesti oikaisua. Oikaisuvaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.

Jos oikaisuvaatimusta ei jätetä heti tutkittavaksi tai hylätä ilmeisesti aiheettomana, rekisteritoimiston on hankittava lausunto tai muu selvitys siltä rekisteritoimistolta, jonka virka-alueella henkilöllä on ollut kotipaikka ennen viimeksi tehtyä kotipaikkapäätöstä.

22 §

Valitusmenettely

Henkilö, jonka kotipaikkaa rekisteritoimiston oikaisuvaatimukseen antama päätös koskee, voi hakea muutosta valittamalla siihen lääninoikeuteen, jonka tuomiopiirissä päätöksen tehnyt rekisteritoimisto on. Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.

Lääninoikeus voi tehdä vaatimuksista huolimatta päätteen, että henkilön kotipaikka on toiseen läänin kuuluvassa kunnassa tai ettei maastamuuttaneella ole kotipaikkaa Suomessa.

Henkilö saa hakea muutosta kotipaikkaansa koskevaan lääninoikeuden päätökseen valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

23 §

Eräät muutoksenhakuun liittyvät toimenpiteet

Jos kotipaikkaa koskevasta päätöksestä on valitettu, tämän tulee käydä selville rekisterimerkinnöistä.

Lääninoikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden on lähetettävä jäljennös kotipaikkaa koskevasta päätöksestään asianomaiselle rekisteritoimistolle.

6 luku

Asiakirjojen julkisuus ja tietojen luovuttaminen

24 §

Selvitykset tietojen käyttötarkoituksesta ja suojauksesta

Tietoja väestötietojärjestelmästä pyydetäessä on ilmoitettava niiden käyttötarkoitus ja muut luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi tarpeelliset seikat. Tämä ei koske tilastotietoja eikä yksittäin luovutettavaa osoitetietoa.

Jos kysymyksessä on tietojen massaluovutus, on lisäksi ilmoitettava, kuinka tietojen suojaus järjestetään.

25 §

Luovuttamisen yleiset edellytykset

Väestötietojärjestelmästä luovutettavan tiedon tulee olla tarpeellinen ilmoitettuun käyttötarkoitukseen. Tietoa ei saa luovuttaa, jos luovuttamisen voidaan perustellusta syystä epäillä loukkaavan henkilön yksityisyyden suojaa, hänen etujaan tai oikeuksiaan taikka vaarantavan valtion turvallisuutta.

Henkilötunnus voidaan luovuttaa ainoastaan silloin, kun henkilön luotettava yksilöinti sekä tietojen käyttötarkoitus sitä edellyttävät, ja jos pyytäjällä on tai voi olla se henkilörekisterilain (471/87) tai muun lain perusteella hallussaan.

Edellä 4 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot sekä 12 §:n 1 momentin nojalla rekisteritoimistoille ilmoitettut tiedot voidaan luovuttaa ainoastaan asianomaisille viranomaisille.

Henkilöllä on sen lisäksi, mitä henkilörekisterilain 23 §:ssä säädetään, oikeus kieltää osoitetietonsa luovuttaminen puhelimitse muuhun kuin viranomaisen käyttöön.

26 §

Tietojen luovuttaminen viranomaisille

Valtion ja kunnan viranomaisille luovutetaan niille säädettyjen tehtävien hoitamisessa tarpeelliset tiedot. Tuomioistuimissa ja yksittäisen hallintoasian käsittelyssä tarvittavat tiedot tulee hankkia viran puolesta, jollei rekisteröity ole asian vireille tultua viivytyksettä ilmoittanut toimittavansa itse tarpeelliset selvitykset, tai jollei muunlaiseen menettelyyn ole erityistä syytä.

Rakennus- ja huoneistotietoja ei saa kotipaikan yksilöintimerkintöjä lukuun ottamatta käyttää henkilöllä koskevassa päätöksenteossa, ellei hänelle anneta päätöksen yhteydessä selvitystä tietojen käytöstä.

27 §

Tietojen muu luovuttaminen

Henkilölle ja yhteisölle luovutetaan väestötietojärjestelmästä tietoja, joita nämä tarvitsevat oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa toteuttamiseksi. Tietoja voidaan luovuttaa myös suoramarkkinointiin, mielipide- ja markkinatutki-

mukseen, osoitepalvelutoimintaan, asiakasrekisterin nimi- ja osoitetietojen päivittämiseen, tieteelliseen tutkimukseen tai muuhun näihin verrattavaan tarkoitukseen, mikäli tässä laissa säädettyt muut edellytykset tietojen luovuttamiselle ovat olemassa.

Luovutettaessa tietoja massaluovutuksena suoramainontaa tai muuta suoramarkkinointia, mielipide- ja markkinatutkimusta, osoitepalvelua sekä niihin verrattavaa toimintaa varten henkilötietojen otantaperusteena saa käyttää ainoastaan nimeä, vähintään kuuden viikon ikää, sukupuolta, äidinkieltä, ammattia, kotipaikkaa ja osoitetta.

28 §

Tietojen luovutustapa

Väestötietojärjestelmästä tietoja luovutetaan teknisen käyttöyhteyden avulla, muussa koneellisesti käsiteltävässä muodossa tai kirjallisesti. Viranomaisille ja lailla säädettyä tehtävää hoitaville yhteisöille tarpeellisia tietoja samoin kuin yksittäisiä osoitetietoja voidaan luovuttaa muullakin tarkoitukseen soveltuvalla tavalla.

Väestötietojärjestelmän tietoja ja niihin liittyviä asiakirjoja saa tutkia viranomaisen luvalla ja valvonnassa virkatehtävien hoitoa, tieteellistä tutkimusta tai muuta näihin verrattavaa tarkoitusta varten.

29 §

Massaluovutuksen ja arkaluonteisen otannan edellytykset

Väestötietojärjestelmästä saa luovuttaa tietoja henkilörekisterilaissa tarkoitettuna massaluovutuksena tai arkaluonteisena otantana vain:

1) jos hakijalla on henkilörekisterilain mukainen oikeus tallettaa luovutettavat tiedot henkilörekisteriin eikä niiden luovutus ja käyttö vaaranna rekisteröidyn yksityisyyden suojaa, hänen etujaan tai oikeuksiaan taikka valtion turvallisuutta; tai

2) jos tietojen luovuttaminen perustuu muun lain säännökseen.

Tietosuojalautakunta voi antaa poikkeusluvan tietojen massaluovutukseen tai niiden luovuttamiseen arkaluonteisena otantana, vaikkei hakijalla ole henkilörekisterilain mukaista oikeutta tallettaa luovutettavia tietoja henkilörekisteriin. Luvan myöntämiselle on kuitenkin edellytyksenä, että tietojen luovuttamisella voi-

daan merkittävästi yksinkertaistaa asioiden hallinnollista tai muuta käsittelyä. Edellytyksenä on lisäksi, että rekisteröidyn yksityisyyden, hänen etujensa ja oikeuksiensa sekä valtion turvallisuuden vaarantuminen voidaan estää.

30 §

Luovutettujen tietojen käyttö

Tietoja saa käyttää ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon ne on luovutettu. Niitä ei saa antaa kolmannelle ilman rekisteriviranomaisen lupaa.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske tämän lain nojalla yksittäin luovutettua tietoa.

31 §

Tietojen luovuttamisesta päättävä viranomainen

Väestörekisterikeskus päättää tietojen luovuttamisesta, kun kysymyksessä ovat valtakunnalliset tai usean rekisteritoimiston virka-alueen tiedot, väestörekisterikeskuksen säilytettävänä olevista rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien jäsenluetteloista annettavat tiedot tai ulkomaille muutoin kuin yksittäin luovutettavat tiedot.

Rekisteritoimisto päättää virka-alueensa tietojen ja yksittäin annettavien muiden tietojen luovuttamisesta.

32 §

Tietojen luovuttamista koskeva päätös

Tietojen luovuttamisesta on tehtävä kirjallinen päätös, jos ne annetaan teknisen käyttöyhteyden avulla, muutoin koneellisesti, massaluovutuksena tai arkaluonteisena otantana. Päätökseen on liitettävä tarpeelliset määräykset tietojen käytöstä ja suojauksesta.

33 §

Muutoksenhaku tietojen luovuttamista koskevasta päätöksestä

Rekisteritoimiston tietojen luovuttamista koskevaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninoikeuteen ja väestörekisterikeskuksen päätökseen valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

7 luku

Maksut

34 §

Tietopalvelujen maksut

Väestötietojärjestelmän tietopalveluista peritään maksuja valtion maksuperustelaissa (150/92) säädettyjen perusteiden mukaisesti.

Maksu voidaan määrätä suoritteen omakustannusarvoa alemmaksi, jos tietojen saaja osallistuu merkittävässä määrin väestötietojen ylläpitoon.

8 luku

Salassapito- ja rangaistussäännökset

35 §

Salassapitovelvollisuus

Henkilö, jonka tehtävänä on palvelussuhteen tai toimeksiannon perusteella käsitellä väestötietojärjestelmän tietoja, väestökirjoja ja niihin kuuluvia asiakirjoja, ei saa tämän lain vastaisesti ilmaista näin saamiaan tietoja sivulliselle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettulla tavoin salassapitovelvollinen on myös henkilö, joka on saanut 28 §:n 2 momentin nojalla luvan tutkia väestötietojärjestelmän tietoja tai väestökirjoja taikka niihin kuuluvia asiakirjoja, sekä rakennuksen omistaja tai tämän edustaja, joka käsittelee muutto- ja maastamuuttoilmoituksia.

36 §

Väestökirjanpitorikkomus

Joka laiminlyö tässä laissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden, on tuomittava *väestökirjanpitorikkomuksesta* sakkoon.

Väestökirjanpitorikkomuksesta voidaan jättää ilmoitus tekemättä, syyte nostamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos ilmoitusvelvollinen on kehotuksen saatuaan täyttänyt velvollisuutensa tai jos rikkomus on muutoin vähäinen.

37 §

Väestötietojen salassapitovelvollisuuden rikkominen

Joka rikkoo 35 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden, on tuomittava, jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *väes-*

tötietojen salassapitovelvollisuuden rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi. Virkamiehen ja julkisyhteisön työntekijän salassapitovelvollisuuden rikkomiseen on kuitenkin sovellettava rikoslain 40 luvun 5 §:n säännöksiä.

9 luku

Erinäiset säännökset

38 §

Kirkollisten viranomaisten väestörekisterinpito-tehtävät

Evangelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan viranomaisten pitämää rekisteriä nimitetään kirkolliseksi väestörekisteriksi. Kirkollisen viranomaisen toimivalta määräytyy sen mukaan, missä henkilöllä on kotipaikka, jollei erikseen toisin säädetä. Kirkollisen väestörekisterin pidosta on voimassa soveltuvin osin, mitä 4—7, 24—30, 32, 35—37 ja 43 §:ssä säädetään.

Väestötietojärjestelmää voidaan käyttää hyväksi luovutettaessa tietoja kirkollisesta väestörekisteristä.

39 §

Muutoksenhaku kirkollisen viranomaisen päätökseen

Henkilö, jonka yksityistä oikeutta evangelis-luterilaisen kirkon tai ortodoksisen kirkkokunnan viranomaisen väestörekisterin pitoon liittyvä ratkaisu koskee, voi vaatia siihen kirjallisesti oikaisua. Oikaisuvaatimus on toimitettava ratkaisun tehneelle kirkolliselle viranomaiselle, jonka tulee, jollei se hyväksy oikaisuvaatimusta, saattaa asia rekisteritoimiston käsiteltäväksi kahden viikon kuluessa oikaisuvaatimuksen saapumisesta.

Oikaisuvaatimuksen käsittelee se rekisteritoimisto, jonka virka-alueella oikaisuvaatimuksen tekijällä on tai on viimeksi ollut kotipaikka. Jos henkilöllä ei ole koskaan ollut kotipaikkaa Suomessa, Helsingin kihlakunnan rekisteritoimisto käsittelee asian.

Muutoksen hakemisesta rekisteritoimiston ja lääninoikeuden päätökseen on soveltuvin osin voimassa, mitä 22 §:ssä säädetään.

40 §

Ylläpitokustannukset

Valtio maksaa väestötietojärjestelmän ylläpi-

tämisestä aiheutuvat kustannukset lukuun ottamatta siihen liittyvistä tehtävistä evankelis-luterilaiselle kirkolle ja ortodoksiselle kirkkokunnalle sekä kunnille aiheutuvia kustannuksia.

41 §

Tarkemmat säännökset

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

10 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

42 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Tällä lailla kumotaan 21 päivänä helmikuuta 1969 annettu väestökirjalaki (141/69) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

43 §

Siirtymäsäännökset

Jollei tietoa ole otettu väestötietojärjestelmään, sitä säilytetään kumotussa väestökirjailaissa tarkoitetuissa väestökirjoissa tai niihin kuuluvissa asiakirjoissa. Tietojen luovuttamisesta päättää se viranomainen, jonka hallussa asiakirja on. Tietojen luovuttamisesta on tällöin voimassa soveltuvin osin, mitä tämän lain 24—33 §:ssä säädetään. Henkilörekisterilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuja arkaluontoisia tietoja ei saa luovuttaa muille kuin asianomaisille viranomaisille. Väestökirjoissa oleva tieto on kuitenkin julkinen, kun asianomaisen henkilön kuolemasta on kulunut 25 vuotta.

Jos muussa laissa tai asetuksessa viitataan tällä lailla kumotun väestökirjalain säännöksiin, viittauksen on katsottava tarkoittavan tämän lain vastaavaa lainkohtaa.

Milloin muussa laissa tai asetuksessa oikeus tai velvollisuus määräytyy henkikirjoituksen tai tammikuun ensimmäisen päivän kotipaikan perusteella, sovelletaan tämän lain 18 §:ssä tarkoitettua vuoden vaihteen kotipaikkaa. Jos kysymys on henkikirjoitetusta asukasmäärästä tai tammikuun ensimmäisen päivän asukasluvusta, sovelletaan 18 §:ssä tarkoitettua vuoden vaihteen asukaslukua.

2.

Laki**väestökirjahallinnosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väestökirjahallinnosta 20 päivänä tammikuuta 1984 annetun lain (76/84) 1 §:n 1 momentti sekä 3—5 ja 8 §,

sellaisina kuin niistä ovat 4, 5 ja 8 § 31 päivänä joulukuuta 1987 annetussa laissa (1248/87), seuraavasti:

1 §

Väestökirjahallinnon tehtävänä on pitää väestötietojärjestelmää ja hoitaa siihen liittyvät tehtävät.

5 §

Sisäasianministeriö päättää rekisteritoimiston virka-alueesta.

3 §

Väestörekisterikeskuksen tehtävänä on kehittää ja ohjata väestökirjahallintoa ja väestötietojärjestelmää sekä suorittaa ne tehtävät, joista erikseen säädetään.

8 §

Rekisteritoimistolla ja sen virkamiehellä voi olla väestötietojärjestelmään liittyvien tehtävien lisäksi myös muita tehtäviä siten kuin niistä erikseen säädetään.

4 §

Rekisteritoimiston väestötietojärjestelmään liittyvistä tehtävistä säädetään väestötietolaissa.
(/)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 23 päivänä joulukuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sisäasiainministeri *Mauri Pekkarinen*

2.

Laki

väestökirjahallinnosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väestökirjahallinnosta 20 päivänä tammikuuta 1984 annetun lain (76/84) 1 §:n 1 momentti sekä 3—5 ja 8 §, sellaisina kuin niistä ovat 4, 5 ja 8 § 31 päivänä joulukuuta 1987 annetussa laissa (1248/87), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Väestökirjahallinnon tehtävänä on hoitaa väestökirjanpito ja siihen liittyvät *muut* tehtävät.

1 §

Väestökirjahallinnon tehtävänä on *pitää väestötietojärjestelmää ja hoitaa* siihen liittyvät tehtävät.

3 §

Väestörekisterikeskuksen tehtävänä on väestökirjanpidon ylin ohjaus ja valvonta sekä yleinen kehittäminen. Lisäksi väestörekisterikeskus pitää väestön keskusrekisteriä.

3 §

Väestörekisterikeskuksen tehtävänä on *kehittää ja ohjata väestökirjahallintoa ja väestötietojärjestelmää sekä suorittaa ne tehtävät, joista erikseen säädetään.*

4 §

Rekisteritoimiston tehtävistä, jotka koskevat väestökirjanpidon hoitamista, säädetään väestökirjalaissa (141/69).

4 §

Rekisteritoimiston *väestötietojärjestelmään liittyvistä* tehtävistä *säädetään väestötietolaissa (/).*

5 §

Rekisteritoimiston virka-alueena on kihlakunta.

5 §

Sisäasianministeriö päättää rekisteritoimiston virka-alueesta.

8 §

Rekisteritoimistolla ja sen virkamiehellä voi olla väestökirjanpitoon kuuluvien tehtävien lisäksi myös muita tehtäviä siten kuin erikseen säädetään.

8 §

Rekisteritoimistolla ja sen virkamiehellä voi olla *väestötietojärjestelmään liittyvien* tehtävien lisäksi myös muita tehtäviä siten kuin niistä erikseen säädetään.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.